

EESTI MAAÜLIKOOL
Majandus- ja sotsiaalinstituut

Erkki Laul

**SOTSIAALNE ETTEVÕTLUS EESTIS KRISTLIKES
USULISTES ÜHENDUSTES SAMAARIA EESTI MISJON
NÄITEL**

**SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN ESTONIAN RELIGIOUS
CHRISTIAN ASSOCIATIONS ACCORDING TO SAMAARIA
EESTI MISJON**

Magistritöö
Ökonoomika ja ettevõtluse õppekava

Juhendaja: dotsent Anne Põder, *PhD*

Tartu 2019

Sisukord:

Sissejuhatus	6
1. TEOREETILINE ÜLEVAADE	9
1.1. Sotsiaalse ettevõtluse definitsioon ja olemus.....	9
1.2. Innovatsioonikeskne lähenemine	10
1.2.1. Sotsiaalne innovatsioon	12
1.3. Spektri käsitus.....	13
1.4. Ideaalse sotsiaalse ettevõtte käsitus	15
1.5. Sotsiaalse ettevõtte väljakutsed duaalases süsteemis.....	16
1.6. Sotsiaalse ettevõtte liigitused	19
1.7. Vaimne dimensioon	22
1.7.1. Äri kui misjon.....	23
2. UURIMUSE TULEMUSED	27
2.1. Metoodika ja uurimisobjekti lühitutvustus	27
2.2. Samaaria sotsiaalne dimensioon	28
2.3. Samaaria vaimne dimensioon	30
2.4. Samaaria majanduslik dimensioon	32
2.4.1. Äritegevuse väljundid.....	33
2.5. Segatud väärtused sidusrühmade järgi.....	35
2.5.1. Kapital	35
2.5.2. Varustaja.....	36
2.5.3. Teenused.....	37
2.5.4. Tööjõud.....	38
2.6. Sektori valik.....	38
2.7. Sotsiaalne innovatsioon	39
2.8. Organisatsioon ja juhtimine	41
2.9. Organisatsiooni seos kogudusega	41
2.10. Sotsiaalse ettevõtte liigitus	42
2.10.1. Missioonist lähtuv liigitus.....	42
2.10.2. Sotsiaalse missiooni ja ettevõtluse integratsioonist lähtuv liigitus.....	43
2.10.3. Päritolust ja arengust lähtuv liigitus.....	43
2.10.4. Tegevusest lähtuv liigitus	44

2.10.5. Sotsiaalse ja majanduslikust dimensioonist lähtuv liigitus.....	46
3. Kokkuvõte	47
KASUTATUD KIRJANDUS	51
LISAD	58
Lisa 1. Raamatupidamisandmed.....	59
Lisa 2. Äritulud ja –kulud.....	62
Lisa 3. Intervjuu.....	63

SISSEJUHATUS

Viimasel ajal nähakse äriettevõtlust ühiskonnas tekkinud erinevate probleemide põhjustajana. Selle lahenduseks on leitud jagatud väärtuste printsiip, kus majandusliku väärtuse tekitamisel luuakse ka sotsiaalne väärtus. Seega, ärid peavad ettevõtte edu ühendama sotsiaalse progressiga. (Porter, Karmer 2011: 48-49) Sotsiaalsed probleemid ning rikastuvate kogukondade ja ühiskonna olulisus on kasvatanud kirjanduses kajastuvat huvi sotsiaalse ettevõtluse vastu (Zahra et al. 2009: 519). Sotsiaalse ettevõtluse sektor on kasvanud sellisel määral, mida ei ole nähtud alates tööstusrevolutsioonist (Drayton, Budinich 2010: 58).

Sotsiaalne ettevõtlus esineb jagatud väärtuste duaalses süsteemis, kus määravaks saavad sotsiaalse ja majandusliku dimensiooni sidumine üheks ettevõtlusvormiks. Seega on sotsiaalne ettevõtte ühelt poolt tulunduslik ehk äriline ja teiselt poolt mittetulunduslik ehk heategevuslik. Innovatsiooni kasutades tegeletakse ühelt poolt sotsiaalse probleemi lahendamise ja teiselt poolt rakendatakse turunduslikke võtteid vajaminevate ressursside hankimiseks. Majanduslikust küljest on eesmärgiks saavutada stabiilsus, kuid peamise eesmärgina keskendutakse sotsiaalse missiooni täitmisele, mis siiski on primaarne.

Sotsiaalse ettevõtluse teemaatika aktuaalsust Eestis kajastavad erinevad uurimustööd, praktika ehk juba tegutsevate sotsiaalsete ettevõtete olemasolu ning selle valdkonna arendamiseks ja juurutamiseks loodud ühendus Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik (SEV). SEV on sõnastanud sotsiaalse ettevõtte definitsiooni järgmiselt: “Sotsiaalsed ettevõtted on ühiskondliku eesmärgiga organisatsioonid, kes kasutavad oma sihi saavutamiseks ettevõtlust, st teenuste, toodete järjepidevat müüki.” [Sotsiaalsed ... 2016]

Eesti seadusandlus ei ole pidanud vajalikuks sotsiaalse ettevõtte jaoks konkreetse juriidilise vormi loomist. Enamasti tegutsevad sotsiaalsed ettevõtted mittetulundusliku ühingu (MTÜ), sihtasutuse (SA) või ka osahingu (OÜ) vormingus. (Sotsiaalse ... 2014)

Erinevalt Eestist võib lääne ühiskonnas, eriti Ameerika Ühendriikides, lihtsa interneti otsingu abil leida mitmeid sotsiaalset ettevõtlust propageerivaid materjale ja lehekülgi, mis on suunatud kirikutele ja kogudustele või vähemalt kristlikku õpetust praktiseerivatele

usklikele. Siiski ei ole sotsiaalse ettevõtluse populariseerimine Eesti kristlikes institutsioonides olematu. Näiteks EELK Usuteaduse Instituudi õppekavasse kuulub õppeaine Sotsiaalne ettevõtlus ja projektijuhtimine (Usuteaduse... 2018).

Käesoleva lõputöö autori silmis on sotsiaalne ettevõtlus pälvinud tähelepanu eelkõige isiklikel põhjustel. Eesti Maaülikooli õppima asudes oli eesmärgiks leida äritegevuse mõtet perspektiivis, kus see teenib ühiskonda. Inspireerivalt mõjusid loengud ühistevgevuse ja sotsiaalse ettevõtluse teemadel. Kristliku koguduse liikmena peab autor oluliseks kogukonna ja eelkõige abivajajate teenimist. Selline ühiskonda panustamine on piibellikust perspektiivist äärmiselt oluline, kuna abivajaja märkamine ja aitamine on kristliku õpetuse üks alustalasid. Sellest tulenevalt on Kristlikud kogudused väga innukad kogukonda ja abivajajaid teenima.

Johanna Toplaan (2016) toob välja oma magistritöös EELK koguduste kohta, et sotsiaaltööd teeb arvestatav hulk kogudusi. Samuti peegeldub tehtud töö tulemustest koguduste motiveeritus sotsiaaltöös osalemiseks. Paraku on suur osa vajadusi materiaalsel laadi, ka hingehoidlik tegevus võib nõuda olulisi materiaalseid kulusi, mille katmine on koguduste jaoks suur väljakutse. (ibid) Sotsiaaltöö rahalisteks ressursideks on valdavalt dotatsioonid ja muud annetused ning toetused (sh. projektipõhised), aga ka äritulu humanitaarabina saadud toodete müügist [Diakooniatöö ... 2019].

Viimasele rahastuse tegurile viidates näeb töö autor seost äritegevuse ja ühiskondliku panuse vahel, kus teenitud ärikasum suunatakse otseselt sotsiaalse väärtuse saavutamiseks. See on üks peamine sotsiaalse ettevõtluse olemust kirjeldav nähtus. Ometigi ei saa sotsiaalse ettevõtluse käsitlest tulenevalt igat sotsiaalset missiooni täitvat ja tulu teenivat heategevuslikku organisatsiooni pidada sotsiaalseks ettevõtteks.

Käesolevas magistritöös uuritakse autorile teada olevat kristlikku heategevusorganisatsiooni Samaaria Eesti Misjon, kelle põhitegevuseks on “aidata ühiskonnast tõrjutud inimesi tagasi tavapärase elu juurde (Kes... 2019).“ Organisatsiooni koduehel on lisaks heategevuslikule poolele välja toodud ka viiteid äritegevusele, nagu näiteks mitmed kauplused ja küttepuude müük. (Kauplused 2019) Neist asjaoludest tulenevalt on töö eesmärgiks selgitada välja Samaaria Eesti Misjoni sotsiaalettevõtluslik positsioon kristliku heategevusliku organisatsioonina.

Eesmärgist tulenevalt on püstitatud kaks uurimisküsimust:

- Milles ja kuidas avalduvad sotsiaalse ettevõtte tunnused Samaaria Eesti Misjoni organisatsioonis?
- Milles väljendub organisatsiooni tegevuses kristlik usk ja seos usuliste ühendustega?

Käesolevas töös on kasutatud kombineeritud lähenemist, millega vaadeldakse ühte kristliku organisatsiooni juhtumit. Esmaste andmete kogumiseks on kasutatud poolstruktureeritud intervjuud ning sekundaarandmeid organisatsiooni kohta on kogutud majandusaasta aruannetest, organisatsiooni põhikirjast ja eetikakoodeksist ning arengukavast. Andmete analüüsiks on kasutatud intervjuude ja dokumentide sisuanalüüsi.

Töö jaotub teoreetiliseks ja empiiriliseks osaks. Teoreetiline osa annab ülevaate sotsiaalse ettevõtluse teoreetilisest taustast erinevate koolkondade vaatenurgast. Samuti käsitletakse teooria osas sotsiaalse ettevõtte väljakutseid, erinevat liigitust ning kristliku usu seost sotsiaalse ettevõtlusega. Töö empiiriline osa koosneb metoodika kirjeldusest, uurimistulemuste esitamisest ja analüüsist ning lõpeb kokkuvõtte ja järelduste tegemisega. Töös on ka lisad, millede hulka kuuluvad intervjuu ja andmd organisatsiooni majandusaasta aruannetest.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE

1.1. Sotsiaalse ettevõtluse definitsioon ja olemus

Olles tutvunud erinevate uurimuste, artiklite, ülikooli lõputööde ja ka raamatutega, mis puudutavad sotsiaalset ettevõtlust, on saanud selgeks sotsiaalse ettevõtluse defineerimise keerukus. Võib väita, et sotsiaalse ettevõtluse defineerimiseks puudub ühene ja selge määratlus. Sotsiaalse ettevõtluse olemust käsitlevad koguni kolm erinevat koolkonda, esindades seeläbi kolme erinevat vaatenurka või lähenemisviisi:

- Ideaalset tüüpi sotsiaalne ettevõtte, mille olemus peab vastama kindlaks määratud kriteeriumidele.
- Spekter metafoor, mille järgi eksisteerivad erineva kombinatsiooniga kasumit teenivad sotsiaalse missiooniga ettevõtted.
- Innovatsiooni keskne lähenemine, kasutamaks ära erinevaid turu siseseid ja väliseid vahendeid oma eesmärgi saavutamiseks läbi uuenduslike ideede ja viiside. (Young 2012:1)

Sotsiaalne ettevõtlus hõlmab endas terminoloogilisest aspektist kahte sfääri: ettevõtlus, mida kujutab kindlate isikute - ettevõtjate - poolt läbi viidud tegevusprotsess (Baron et al 2008:4-5) ning sotsiaalne ehk ühiskonda puutuv või panustav. Ettevõtlusprotsessis osalevaid ettevõtjaid iseloomustab kõige paremini võime ja oskus näha võimalusi seal, kus teised näevad vaid segadust ja kaost. Nad loovad ettevõtteid ning asuvad tegutsema kasutades ära võimalusi, mida teised ei märganud (Baron et al 2008:4-5; Mariotti 2007: 4; Kuratko, Hodgetts 1998:5). Täiendamaks käsitletut mõistega sotsiaalne, võiks öelda, et sotsiaalse ettevõtja ülesanne on märgata ühiskonna seda osa, mis ei toimi ning lahendada probleeme läbi süsteemi muudatuste, lahenduste levitamise ning ühiskonna veenmise uute võimaluste hüppeks. “Sotsiaalsed ettevõtjad ei rahuldu lihtsalt kala pakkumisega või kala püüdma õpetamisega. Nad ei puhka enne, kui on kalatööstuse ümber kujundanud”. (Drayton 2002:123) Järelikult on sotsiaalse ettevõtluse aluseks sotsiaalse väärtuse loomine erinevalt individuaalse kasu saamise eesmärgist, mida valdavalt ettevõtlust defineerivad allikad käsitlevad. Sellist sotsiaalse tegevuse loomingu iseloomustab innovatsioon. (Noruzi et al., 2010, p. 4; Thake, Zadek, 1997).

Sotsiaalsed ettevõtted on algselt tegutsenud nõ sotsiaalses sektoris mittetulunduslike organisatsioonidena lahendamaks erinevaid sotsiaalseid probleeme ning aidanud kaasa sotsiaalsele arengule ühiskonnas. Teatud tegevusi doteerivad valdavalt institutsioonid, aga leidub ka neid, kes otsivad toetust erasektoritest - tulunduslikelt ettevõtetelt. Aja jooksul on hakanud mõningad sellised organisatsioonid käituma nagu tulunduslikud ettevõtted, genereerides seeläbi endale ise tulu. (Dees 1998: 56) Tekkinud on olukord, kus mittetulundusühingute ja kasumiorganisatsioonide struktuurielementide kombineerimisel püüavad sotsiaalsed ettevõtted täita avalikku, era- ja mittetulundussektoris jäänud lünki, luues finantsilist tulu, samal ajal tehes aga head. (Addae 2018: 350) Emerson ja Twerksy (1996) näevad seesuguses nähtuses innovatsiooni kasutust, kus ettevõtjad rakendavad ärilisi oskusi ja teadmisi loomaks ettevõtet, mis täidab sotsiaalse missiooniga eesmärgi, lisades juurde majandusliku elujõulisuse.

Sellise arengu põhjuseks on paratamatu ühiskonna areng, kus suhestuvad vajaduste ja ootuste kasv ning võimaluste paljusus ja kättesaadavus. Ühelt poolt on kasvanud sidusrühmade ootused, mis omakorda tekitab suurema sotsiaalse väärtuse vajaduse. See tõstab esile jällegi ressursi vajadused, mis tingib rahastamise mitmekesistamiseks võimaluste otsimise. Selle tulemusel muutubki organisatsioon ühelt poolt mittetulunduslikuks ja teiselt poolt tulunduslikuks. (Reis 1999) Dees (1998: 56-57) toob välja ka erinevad tegurid, mis võisid põhjustada sellise sotsiaalse ettevõtluse arengu, nagu näiteks ajastukohane vaimsus (*pro-business zeitgeist*) käsikäes kapitalismi võidukäiguga kogu maailmas, soov olla sõltumatu oma tegemistes ning muud spetsiifilisemad näited (seoses konkreetsete ettevõtetega) rahastamisallikate kättesaadavusest ja mitmekesisusest.

1.2. Innovatsioonikeskne lähenemine

Eelnevale toetudes on üheks võimaluseks sotsiaalset ettevõtlust defineerida läbi Zahra et al. (2009: 519) mõtte, mille kohaselt hõlmab sotsiaalne ettevõtlus tegevusi ja protsesse, mille läbi on võimalik avastada, määratleda ja rakendada võimalusi suurendamiseks sotsiaalset heaolu, luues uusi ettevõtmisi või juhtides juba olemasolevaid organisatsioone innovaatsilisel moel. Sellisest definitsioonist tulenevalt võib sotsiaalset ettevõtlust iseloomustada mis iganes ettevõtjate tegevus, mille vähemalt üheks eesmärgiks on sotsiaalse väärtuse loomine. See võib olla ühistuline või ühingu tegevus, mille kaudu pakutakse näiteks töökohti või hooldusteenuseid, või mis iganes mittetulundustegevus sealsamas seotuna ka tulundusliku

tegevusega (Kerlin 2006), aga ka tulu teenimise eesmärgil loodud sotsiaalselt vastutustundlik ettevõtte (Alter 2007).

Sotsiaallettevõtlikkus kontekstis toob Zahra et al (2009: 521) samas artiklis välja ka mõningad asjaolud sotsiaalse ettevõtluse piiritlemiseks. Ühelt poolt rõhutab ta, et sotsiaalseid ettevõtteid ei tohiks siiski segi ajada sotsiaalselt vastutustundlike ettevõtetega, mille peamiseks põhjuseks on see, et nende püüdlused on ennekõike majanduslikult motiveeritud (ibid). Kuigi taoline tegevus võib saavutada märkimisväärse sotsiaalse väärtuse, ei saa sotsiaalselt vastutustundlikke ettevõtteid pidada sotsiaalseteks ettevõteteks. Strateegiline heategevus aitab seesugustel ettevõtetel kasumit maksimeerida (Alter 2007: 20). Teiselt poolt ei saa sotsiaalseks ettevõtteks pidada ka mittetulunduslikke ühendusi, kus puudub igasugune äriplaneeritud tegevus (Zahra et al. 2009: 521).

Mitmed teisedki autorid toovad välja asjaolu, et sotsiaalsed ettevõtted on otseselt seotud turul osalemisega, teenuste ja toodete pideva tootmise ning müümisega. Sotsiaalne ettevõtte arvestab turujõududega, ega tööta neile vastu (Alter 2007: 12; Kerlin 2012: 3). Yunus (2007: 53) väidab koguni, et sotsiaalne ettevõtte on eelkõige äriorganisatsioon.

Igal juhul on sotsiaalse ettevõtluse määratlemisel oluline silmas pidada kaht dimensiooni: sotsiaalne ja majanduslik. Kuigi mõlemad dimensioonid on võrdse tähtsusega, on sotsiaalse ettevõtluse keskseks kohaks eelkõige sotsiaalse hüve loomine või probleemide lahendamine. (Zahra et al. 2009; Hulgard 2010) Alteri (2007) käsitluses on sotsiaalne ettevõtte mis iganes äritegevus, mis on loodud sotsiaalse eesmärgi saavutamiseks. Sotsiaalne missioon ongi just see omadus, mis eristab sotsiaalseid ettevõtteid teistest ettevõtetest (Peredo, McLean 2006). Aga ka vastupidi, majanduslik dimensiooni esinemise tähtsus on just see, mis eristab sotsiaalseid ettevõtteid teistest heategevuslikest organisatsioonides.

Sotsiaalses ettevõtluses loovad ettevõtjad sotsiaalse väärtuse innovatsiooni kaudu ja võimendavad rahalisi vahendeid olenemata allikast sotsiaalse, majandusliku ja kogukondliku arengu jaoks. (Reis, 1999: 3) Pühendunud innovatsioonile ja muutuste elluviimisele, on nad võimelised avastama uusi võimalusi sotsiaalsel tasandil tegutsemiseks. (Dees 1998: 67) Taoline sotsiaalne innovatsioon tekib siis, kui uus idee loob teistsuguse mõtteviisi ja tegutsemise, mis muudab olemasolevaid paradigmasid. Sotsiaalsed uuendused on uued sotsiaalsed tavad, mis on loodud kollektiivsetest, kavatsuslikest ja tulemusele orienteeritud tegevustest, saavutamaks sotsiaalset väärtust ümberkonfigureerimise kaudu.

(Santana, 2014)

Sarah et al (2004: 262), olles uurinud seitset laialdaselt tuntud edukat sotsiaalset ettevõtet, toob oma uurimuses välja, et sotsiaalsed ettevõtjad keskenduvad peamiselt sotsiaalse probleemi lahendamisele. Finantsiliste ja muude materiaalsete vahendite hankimisel keskenduvad nad põhiliselt sotsiaalse missiooni täitmiseks hädavajalikule, mis ei ole tüüpiliselt äritegevusele omane käitumine. Et sotsiaalne ettevõtte võiks kanda oma eesmärgi, peab innovatsioon keskenduma peamiselt sotsiaalsele missioonile ja selle edukale täitmisele. (ibid) Selle valguses ei ole peamine ettevõtte jõukus vaid oskus otstarbekalt ressursse hankida ja rakendada. Näiteks kasutatakse sotsiaalses ettevõtluses vabatahtlikke, millest tulenevalt on palgaline tööjõud ja sellega seotud kulud minimaalsed. Sobiva ressursi hankimisel on jätkusuutlikkusest olulisem efektiivsus. Ebaefektiivseid meetmeid ei tasu rakendada ka ressursi rohkuse nimel. Tõelised sotsiaalsed ettevõtjad leiavad lisaks rahastamisallikatele ka uusi meetodeid rahastamise sidumiseks tulemuslikkusega. (Dees 1998: 66-67)

1.2.1. Sotsiaalne innovatsioon

Sotsiaalset innovatsiooni võib nimetada innovatiivsete tegevuste ja teenuste kogumiks, mis on motiveeritud sotsiaalse vajaduse rahuldamise eesmärgist (Mulgan, 2006: 146). See väljendub uute võimete ja oskuste kombinatsioonis, mille arendamine käib läbi sotsiaalset väärtust taotleivate partnerlussuhete (Ziegler 2010:256; Phills et al. 2008:39). Partnerlussuhetes mängib tähtsat rolli koostöö ja interaktiivne õppimine läbi sotsiaalse innovatsiooni protsessi. Kusjuures interaktiivne õppimine ongi sotsiaalse innovatsiooni liikumapaneev jõud. Õppimine võib toimuda organisatsioonide omavahelisel teadmiste vahetusena või organisatsioonide vahelise kooskõlastatud protsessina. (Edwards et al. 2012; Bouchard 2012:50; Phillips et al 2015: 447)

Sotsiaalse innovatsiooniga ei tegele üksikud ettevõtjad isoleeritult. See on interaktiivne protsess, mida kujundab kollektiivne teadmiste jagamine paljude organisatsioonide ja institutsioonide vahel. Need teadmised mõjutavad teatud piirkondade arengut sotsiaalsete vajaduste rahuldamiseks või sotsiaalse arengu edendamiseks. Koostoimed ei soodusta mitte ainult uute teadmiste tekkimist, vaid aitavad ka sotsiaalsetel ettevõtjatel omandada ja arendada võimekust. (Phillips et al. 2015:449)

Phillips et al. (2015:452) toob oma uurimuses välja, et sotsiaalsed ettevõtjad eksisteerivad sotsiaalse innovatsiooni süsteemis - praktikute ja institutsioonide kogukonnas, mis tegeleb ühiselt sotsiaalsete probleemidega, aidates kujundada ühiskonda ja ka innovatsiooni. Seda tehes võib sotsiaalse innovatsiooni süsteeme vaadelda kui omavahel seotud alamsüsteemide kogumit, mis võib tegutseda sõltumatult, kuid interaktiivse ja kollektiivse õppimise abil aitab kaasa ka sotsiaalsete vajaduste ja probleemide lahendamisele. (Ibid)

Koostöös institutsioonilise keskkonnaga, seisab sotsiaalne ettevõtte silmitsi väljakutsetega. Ühena neist võib nimetada institutsionaalsete elementidega seotud ebaselgust, näiteks sidusrühmade vastavusse viimine ja ressursside omandamine (Kistruck, Beamish, 2010; Townsend, Hart, 2008). Üldiselt sõltuvad sotsiaalsed ettevõtted eelkõige teadmiste tõhusast kogumisest institutsioonidelt. Selle protsessi käigus hakkavad võrgustikud ja süsteimid teadmiste tõhusta tootmise ja levitamise tagamisel järjest olulisemat rolli mängima. (Harrison et al 2012; Phillips et al 2015) Ent suutmatust tuvastada ja siduda end sobivate võrgustikega, võib tuua kaasa negatiivse muutuse, mõjutades nii sotsiaalse ettevõtja moraali, kui ka juurdepääsu rahastusele või muudele toetustele (Sharir, Lerner 2006; Lettice, Parekh 2010: 150).

1.3. Spektri käsitus

Üheks võimaluseks on sotsiaalset ettevõtlust vaadelda hübriid spekteri käsitluses (Alter 2017; Addae 2018; Abu-Saifan 2012, Dees 1998), kus hübriidorganisatsioonid genereerivad nii sotsiaalset kui majanduslikku väärtust lähtuvalt motiivist, vastutusest ja kasumi jaotusest (Alter 2017:14). Spekitrit iseloomustab vastav kujutletav telg. Ühel pool asetsevad mittetulundusliku sissetulekustrateegiaga sõltumatud organisatsioonid, kes on seotud äritegevusega, kuid mille peamine motiiv on missiooni saavutamine. Saadud tulu ja kasumit kasutatakse ainult sotsiaalsete väärtuste edastamise edasiseks parandamiseks. Spektri teisel pool asuvad tulunduslikud - kasumi teenimiseks missioonipõhiste strateegiatega jätkusuutlikud organisatsioonid ehk äriettevõtted, mis loovad sotsiaalse väärtuse, kuid mille peamine eesmärk on kasum ja kasumi jaotamine aktsionäridele. (Alter 2007: 14-15; Abu-Saifan 2012: 26-27)

Joonisel 1 välja toodud informatsioon illustreerib asjaolu, et ettevõtlussektor jaguneb kaheks - mittetulunduslik ja tulunduslik sektor. Joonisel kajastuvad erinevad ettevõtte tüübid,

millest sotsiaalse ettevõtluse spektrisse ei mahu traditsioonilised mittetulunduslikud ehk puhtalt heategevuslikud organisatsioonid ega ka traditsioonilised äriettevõtted ehk puhtalt kasumi maksimeerimisele orienteeritud ettevõtted. Küll aga mahuvad sotsiaallettevõtluse spektrisse järgnevad ettevõtte tüübid: mittetulunduslikud sissetulekut genereerivad organisatsioonid, sotsiaalsed ettevõtted, sotsiaalselt vastutustundlikud ettevõtted ja osaliselt ka sotsiaalset vastutust praktiseerivad organisatsioonid. Nende tegevust iseloomustab mõlema sektori tegevuste esinemine. Viimase tüübi puhul sõltub spektrisse kuulumine sotsiaalse missiooni suurusel (Alter 2007: 19).

Mittetulunduslik sektor			Tulunduslik sektor		
	Sotsiaalne ettevõtlus				
		Sotsiaalne ettevõte			
Traditsiooniline mittetulunduslik organisatsioon	Mittetulunduslik sissetulekut genereeriva tegevusega organisatsioon	Sotsiaalne ettevõte	Sotsiaalselt vastutustundlik ettevõte	Sotsiaalset vastutust praktiseeriv organisatsioon	Traditsiooniline äriettevõte
Sõltuv	Sõltumatu		Jätkusuutlik		
Motiiv: missioonikeskne Vastutus: sidusrühmad Kasumijaotus: sotsiaalsed programmid ja tegevuskulud Eesmärk: sotsiaalse väärtuse loomine Strateegia: ettevõtlusmeetmed toetavad sotsiaalset missiooni			Motiiv: kasumile orienteeritud Vastutus: omanikud, aktsionärid Kasumijaotus: omanikud, aktsionärid Eesmärk: majandusliku kasumi loomine Strateegia: toimida edukal, tehes head		

Joonis 1. Sotsiaalse ettevõtluse hübriidspekter (Alter 2007: 14-15; Abu-Saifan 2012: 26)

Sotsiaalse ettevõtte spektrisse kuuluvad peamiselt sotsiaalne ettevõtte ja osaliselt ka mittetulunduslik sissetulekut genereeriv organisatsioon. Valdavalt lisavad sellised organisatsioonid küll oma tegevusse mõningase tulu ärilise vahendi kaudu, aga tulu teeniv tegevus ei toimu enamjaolt eraldi ärina, vaid on integreeritud organisatsiooni muudesse tegevustesse. Saadud tulu on üldiselt võrdlemisi väike, arvestades organisatsiooni üldeelarvet ja traditsiooniliste vahendite kogumisest tulenevaid sissemakseid. Siiski võib seesugune organisatsioon saada sotsiaalseks ettevõtteks, kui sissetulekut genereerivat tegevust opereeritakse kui äritegevust. (Alter 2007: 17) Järelikult peab tulu teenivast tegevusest tekkinud sissetulek olema piisava mahuga, ületamaks oluliselt traditsioonilisi vahendeid, nagu näiteks toetused, annetused ja dotatsioon. Samuti peaks seesugune sissetuleku genereerimisest tekkinud tulu mängima kandvat rolli üldeelarve täitmisel.

Kõigele lisaks peaks seesugust käitumist iseloomustama äritegevusele omane käitumine, mis vastaks tüüpilise äriettevõtte käitumisele avatud turul.

1.4. Ideaalse sotsiaalse ettevõtte käsitlus

Ideaalse sotsiaalse ettevõtte tüüpide käsitlust iseloomustab siin töös toodud näidete puhul võrgustike osalemine sotsiaalse ettevõtluse edendamisel. Kuigi sellega ei eeldata, et sotsiaalne ettevõtte peaks täpselt seatud kriteeriumitele vastama, loetakse siiski neid tunnuseid sotsiaalse ettevõtte lahutamatuks osaks (Kerlin 2006).

Tabelis 1 on välja toodud sotsiaalse ettevõtte “ideaalsed” tunnused erinevate võrgustike EMES Research Network, European Social Enterprise Law Association (ESELA) ja Eesti Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik (SEV) poolt.

Ideaalses sotsiaalse ettevõtte käsitluses iseloomustab sotsiaalse ettevõtte majanduslikku dimensiooni peamiselt kaupade ja teenuste püsiv pakkumine äritulu eesmärgil. Sealjuures peab paigas olema ka kasumi jaotus, mis sotsiaalse ettevõtte puhul peaks olema piiratud. Sotsiaalne missioon peab olema selgelt määratletud ning ühiskonna heaolusse või keskkonna kasulikkusesse suunatud.

Organisatsioonilisel tasandil iseloomustab sotsiaalset ettevõtet autonoomsus. Sõltumatus peab olema tagatud nii riigi tasandil, kui ka teiste kasumit taotlevate organisatsioonide tasandil. Organisatsiooni juhtimine on osaluspõhine või üldises plaanis demokraatlik.

Erinevused võrgustike poolt seatud kriteeriumide osas väljenduvad näiteks tööjõu kasutuses. EMES näeb kriteeriumina ette palgalise tööjõu minimaalses kasutuses. EMES toob välja veel sellegi, et sotsiaalne ettevõtte on kodanike algatatud initsiatiiv. SEV järgi peab sotsiaalne ettevõtte suutma õestada, et tema tegevused ja tulemused on põhikirjalise eesmärgiga kooskõlas.

Tabel 1. Ideaalse sotsiaalse ettevõtte kriteeriumid võrgustike näitel (Defourny, Nyssens 2012); [Social ... 2015]; [Mis on ... 2019]

EMES Research Network	ESELA	SEV
Äritegevus		
1) toimub pidev kaupade	1) organisatsioon peab osalema	3) sotsiaalne ettevõtte on eelkõige

tootmine ja/või teenuste müümine; 2) võtab olulise suurusega majandusliku riski;	majandustegevuses;	ettevõtte, st ta pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kaupade ja teenuste müük on talle püsivaks tegevuseks.
Sotsiaalne missioon		
4) omab konkreetset kogukondlikku eesmärki;	2) organisatsioon peab taotlema selget prioriseeritud sotsiaalset eesmärki, mis toob kasu ühiskonnale.	1) sotsiaalse ettevõtte olemasolu eesmärk on panustada inimeste heaolusse või heasse keskkonnaseisundisse.
Kasumijaotus		
6) piiratud kasumijaotus	3) sotsiaalse eesmärgi esikohale seadmiseks peavad organisatsioonil olema seatud piirangud ärikasumi ja vara jaotamiseks.	4) sotsiaalne ettevõtte panustab kasumit oma põhikirjalise eesmärgi saavutamisse. 5) sotsiaalse ettevõtte tegevuse lõpetamisel jaotatakse tema varad sarnase eesmärgiga sotsiaalsete ettevõtete vahel.
Autonoomsus		
7) on autonoomne;	4) tagatud peab olema sõltumatus riigist ja muudest kasumit taotlevatest organisatsioonidest.	6) sotsiaalne ettevõtte ei ole riigi ega kohaliku omavalitsuse, erakonna, äriühingu(te) või nende liidu valitseva mõju all. (Siinkohal on võimalikud erandid).
Juhtimine		
8) otsustamine ei baseeru kapitali sissemaksetel; 9) omab osaluspõhist loomust, kaasates inimesi, kes saavad sellest kasu;	5) organisatsiooni juhtimine ning otsustusprotsesse peab olema kaasava loomuga, mida iseloomustavad osalusdemokraatia või demokraatia üldiselt.	
Muud tingimused		
3) kasutab minimaalselt palgatööjõudu; 5) on kodanike poolt algatatud initsiatiiv;		2) sotsiaalne ettevõtte suudab tõestada, et tema tegevused ja tulemused on põhikirjalise eesmärgiga kooskõlas.

1.5. Sotsiaalse ettevõtte väljakutsed duaalases süsteemis

Nagu juba eelnevas peatükis välja toodud, on sotsiaalse ettevõtluse määratlemisel oluline silmas pidada kaht dimensiooni: sotsiaalne ja majanduslik (Zahra et al. 2009). Seega on sotsiaalne ettevõtte duaalne süsteem, mida juhivad kaks tugevat jõudu. Üheks pooleks on sotsiaalse ettevõtte natuurile omane soov viia ellu sotsiaalseid muutusi läbi innovatsiooni. Teiseks pooleks võib nimetada organisatsiooni ja selle teenuste stabiilsuse saavutamist läbi

rahastuse mitmekesistamise. Sealhulgas ka teenitud sissetuleku loomine, mille eesmärgiks on finantsilisele jätkusuutlikkusele keskendumine, mis omakorda varieerub vastavalt rahastamise vajadustele ja ärimudelile. (Reis 1999; Alter 2007)

Kuigi traditsioonilisest seisukohast peaksid sotsiaalse (sh keskkondliku) väärtusloomega tegelema mittetulunduslikud ja majandusliku väärtuse loomisega tulunduslikud organisatsioonid, kannab sotsiaalne ettevõtte endas neid mõlemaid väärtusi. Sellisel juhul tegeletakse segatud väärtuse loomisega (Emerson 2003; Alter 2007:16). Lõplik väljund on suuresti seotud sektori valiku protsessiga. Kuigi traditsioonilistel üksustel on õiguslikud ja institutsionaalsed võimalused, mis annavad juhiseid sektorite valimiseks, ei saa sotsiaalsed ettevõtted organisatsioonilise vormi valimiseks tugineda traditsioonilistele õiguslikele ja institutsioonilistele näitajatele. Nende hübriidüksuste puhul ei ole organisatsioonilised motiivid selgelt määratletud kui kasumlikud või altruistlikud - pigem on need mõlemad - muutes traditsioonilised institutsioonilised ajendid ebaselgeks. (Addae 2018: 350) Kuna olemasolev õiguslik raamistik ei paku selget võimalust organisatsioonidele, kelle motiivid eksisteerivad väljaspool „puhtaid” mittetulundus- või kasumivorme, peavad sotsiaalsed ettevõtted end ise sobitama traditsioonilisteks juriidilisteks vormideks, mis ei vasta täielikult organisatsioonilistele eesmärkidele ja vajadustele (Borzaga, Solari, 2001).

Sektori valikuprotsessi kaudu manööverdamiseks peavad sotsiaalsed ettevõtted kaaluma teisi tegureid - tulemuseks on sektorite valiku protsess, mis on ebajärjekindel ja ebakindel. Sellised tulemused on kahel viisil problemaatilised. Esiteks, sotsiaalsetele ettevõtetele sarnaste omaduste, motiivide ja eesmärkidega organisatsioonid tegutsevad erinevates õigusvaldkondades. Teiseks toimivad organisatsioonilised vormid kategooriatena, mis võimaldavad ennustada kindlat organisatsioonilist käitumist (Hsu, Hannan, 2005). Raskendatud sektori valimisprotsessi tulemusena tekivad mitmetähenduslikud organisatsioonid, kelle käitumisviisid ja motiivid on vastuolus valdkondlike normidega. (Addae 2018: 350) Seega sotsiaalse ettevõtte olemust ei kirjelda tema juriidiline vorm vaid ettevõtte käitumine segatud väärtuste spektris.

Olles sotsiaalset ettevõtlust põhjalikult uurinud, rõhutab Dees (1998: 57-58), et turupõhised rahastusviisid võivad oluliselt mõjutada organisatsiooni olemust ning kallutada kõrvale seda oma algselt sotsiaalselt missioonilt, mida, tõi küll, võib õigustada organisatsiooni ellujäämise eesmärgil. Sealsamas toob ta välja veel muudki ohud segatud väärtuste loomes: (ibid) karm turudistsipliin, oskuste puudumine, ettevõtte võimetus areneda - raske ja

kulukas, vastuolud vabatahtlike kaasamisel tulu teeniva tegevuse jaoks, avalik vastuseis seoses väljundi ebaselge määratlusega.

Vaatamata kommertsialiseerumise riskidele, leidub soodsaid võimalusi, kuidas vähendada oma organisatsioonide sõltuvust toetustest ning suurendada nende missiooniga seotud tegevust. Väljakutse on leida finantsstruktuur, mis tugevdab organisatsiooni missiooni, kasutab väheseid ressursse tõhusalt, reageerib muutustele ja on ka praktiliselt saavutatav. Kõigepealt peavad mittetulunduslikud juhid mõistma kõiki võimalikke võimalusi. Sotsiaalne ettevõtte on kaubanduslik niivõrd, kuivõrd ta tegutseb nagu ettevõtte oma ressursside omandamisel ja oma kaupade ja teenuste levitamisel. Mida suurem on organisatsiooni äritegevus, seda vähem toetub ta heategevusele. Vähesed sotsiaalsed ettevõtted võivad või peaksid olema täielikult heategevuslikud või täielikult kaubanduslikud; enamik peaks kombineerima kaubanduslikke ja heategevuslikke elemente, et nende tootlikkus olek tasakaalus. (Dees 1998:60)

Järgnev joonis 2 kujutab segatud väärtuste esinemist sotsiaalsetes ettevõtetes peamiste sidusrühmade (kasusaaja, kapital, tööjõud, varustaja) suhetes.

		Täienisti heategevuslik	←—→	Täienisti kasule orienteeritud
Motiivid Meetodid Eesmärk		Heatahtlikkuse taotlemine Missioonikeskne Sotsiaalne väärtus	Segatud motiivid Missiooni ja turukesksed Sotsiaalne ja majanduslik väärtus	Enesehuvi taotlemine Turukeskne Majanduslik väärtus
Peamised sidusrühmad	Kasusaaja	ei maksa midagi	subsideeritud määrad või kombinatsioon täismaksjatest ja neist, kes ei maksa	turutasemel hind
	Kapital	annetused ja toetused	turuväärtusest allpool asuv kapital või toetuste ja turutasemel kapital	turutasemel kapital
	Tööjõud	Vabatahtlikud	madalad palgad või kombinatsioon vabatahtlikest ja turutasemele vastavad palgad	turutasemele vastavad palgad
	Varustaja	Annetus mitterahalise toetusena	Eriallahindlused või mitte rahalised või täishindadega kombineeritud annetused	Turuväärtuses hinnad

Joonis 2. Segatud väärtuste esinemine sotsiaalses ettevõttes (Dees 1998:60)

Joonisest tulenevalt segunevad sotsiaalses ettevõttes kaks sektorit – mittetulunduslik ja tulunduslik (joonis 2). Näiteks sidusrühma kasusaaja iseloomustab sotsiaalse ettevõtte teenuse tarbijaid ehk kliente. Erinevalt äriettevõttest, kes pakub teenuseid ja tooteid turuhinnaga, võib sotsiaalne ettevõtte teha seda sihtgruppi suhtes soodushindadega või kombineeritud kujul, mille puhul osad kliendid maksavad turuhinda ja osad alla turu hinna või ei maksa midagi.

1.6. Sotsiaalse ettevõtte liigitused

Sotsiaalse ettevõtluse uurimise käigus on erinevad autorid välja toonud erinevaid sotsiaalse ettevõtte liigitusi, mis baseeruvad erinevatele alustele. Kõige rohkem keskendub sotsiaalsete ettevõtete liigitusele Kim Alter (2007) oma töös “Social Enterprise Typology”. Käesolevas töös käsitletakse teoreetilises osas Alteri (2007: 23-31) kahte sotsiaalse ettevõtluse liigitust: 1) missioonist ning 2) sotsiaalse missiooni ja ettevõtluse integratsioonist lähtuv. Esimene liigitus näitab, milline on sotsiaalse ettevõtte missiooni orientatsioon (ibid 23), teise puhul võib näha integratsiooni taset sotsiaalse programmi ja äritegevuse vahel (ibid 26).

Tabel 2. Sotsiaalse ettevõtte kaks liigitust ühe autori järgi (Alter 2007)

Missioonist lähtuv	Sotsiaalse missiooni ja ettevõtluse integratsioonist lähtuv
<p><u>Missioonikesksed</u> (<i>mission-centered</i>)</p> <p>Ettevõtte keskmeks on sotsiaalne eesmärk, mille teostamiseks kasutatakse omafinantseeringut. Sellised ettevõtted luuakse üldjuhul ebasoodsas olukorras elanikkonna hüvanguks, näiteks tööle värbamise eesmärgil, aga ka mikrofinantsettevõtted mõne ebasoodsa piirkonna arendamiseks.</p>	<p>Põimitud sotsiaalsed ettevõtted (<i>embedded social enterprises</i>)</p> <p>Äritegevus on põimitud sotsiaalse missiooniga. Sotsiaalne missioon kaetakse vahenditega, mis saadakse ettevõtte äritegevusest. Enamasti on sellised ettevõtted näiteks mittetulundusühingud, mis oma sotsiaalse missiooni elluviimise kõrval tegelevad ka tulu toova ettevõtlusega selle sama ühingu kaudu.</p>
<p>Missiooniga seotud (<i>mission-related</i>)</p> <p>Ettevõtte on seotud organisatsiooni missiooniga või kesksete sotsiaalsete teenustega. Sellisel ettevõttel on sünergiline omadus luua sotsiaalset väärtust, samal ajal genereerides majanduslikku väärtust oma sotsiaalse missiooni rahastamiseks või tegevuskulude katmiseks.</p>	<p>Integreeritud sotsiaalsed ettevõtted (<i>Integrated Social Enterprises</i>)</p> <p>Ettevõtte sotsiaalne missioon langeb kokku äritegevusega. Enamasti jagatakse kulusid ja vara. Sellised ettevõtted on kui mittetulundusliku tegevuse toetamise mehhanismid.</p>

Missiooniga mitteseotud (<i>unrelated to mission</i>) Ettevõtte eesmärk on ennekõike tekitada tulu, mida kasutatakse seejärel sotsiaalse missiooni ja tegevuskulude katteks.	Sõltumatud sotsiaalsed ettevõtted (External Social Enterprises) Sotsiaalne missioon ja äritegevus on erinevad ega ole omavahel seotud. Mittetulunduslikud ühendused loovad selliseid ettevõtteid sotsiaalse missiooni rahastamiseks.
--	--

Sotsiaalsetes ettevõtetes on raha ja missioon põimunud nagu DNA; siiski ei ole nad alati võrdsed partnerid. Praktikas on rahalised ja sotsiaalsed eesmärgid sageli vastandlikud või konkureerivad omavahel. Esialgne otsus sotsiaalse ettevõtte asutamise kohta on sageli motiveeritud kas rahalisest vajadusest või soovetakse tegutseda missiooni hüvanguks (Alter 2007:21). Sotsiaalse ettevõtte liigituse alusel on võimalik täpsemalt vaadelda, kuidas need kaks komponenti omavahel seotud on.

Sotsiaalse ettevõtte liigitused on läbiv teema erinevate autorite seas, aga ka erinevate lihtsustatud materjalide seas, mis on kergesti sotsiaalsele ettevõttele kättesaadavad näiteks sotsiaalset ettevõtet juurutava võrgustiku kodulehel. Liigitused kujunevad enamasti välja autorite uurimistöodes, kus erinevate sotsiaalsete ettevõtete uurimisel püütakse neid ühelt poolt ühiste ja teiselt poolt erinevate tunnuste alusel klassifitseerida.

Tabel 3. Sotsiaalse ettevõtte liigitus erinevate autorite järgi (Spear et al. 2009: 15; Social... 2019; Santos et al 2012: 16-17)

Päritolust ja arengust lähtuv	Tegevusest lähtuvalt	Sotsiaalsest ja majanduslikust dimensioonist lähtuv
Vastastikkuse abistamise organisatsioon (<i>mutuals organization</i>) Loodud kindla grupi liikmete vajaduste rahuldamiseks läbi äritegevuse. Nendeks on tarbijakooperatiivid ja krediidiühingud.	Tööhõive mudel (<i>employment based model</i>) Marginaliseeritud inimeste tööle värbamiseks loodud ettevõtted. Eesmärgiks on võtta tööle näiteks puudega, sõjapõgenike taustaga või pikaajaliselt töötust kogenud inimesi ja noori.	Sotsiaalse eesmärgiga mittetulunduslikud (<i>social purposes nonprofit</i>) Loodud kindla kavatsusega teenimaks sotsiaalset missiooni. Äritegevus toimub mittetulundusliku staatuse all. Kasumi jagamine on piiratud.
Kaubanduslik heategevus (<i>trading charities</i>) Heategevuse või fondide täitmist tagatakse äritegevusest saadud tuluga. Näiteks hariduslikud või muud teenusepõhised heategevused.	Kaupade/teenuste mudel (<i>goods/services model</i>) Eesmärgiks on pakkuda turul kaupu/teenuseid vähendamaks või kõrvaldamaks turul juba olemasolevate sotsiaalset või keskkondlikku mõju. Näiteks	Sotsiaalse eesmärgiga tulunduslikud (<i>social purpose for-profit</i>) Loodud sotsiaalse eesmärgi täitmiseks. Äritegevusest saadava tuluga rahastatakse sotsiaalset programmi. Kasumi

	õiglane kaubandus.	jaotamine ei ole piiratud.
Avaliku sektori eraldus (<i>publik sektor spin-offs</i>)	Sotsiaalne investeeringu mudel (<i>social investment model</i>)	Tulunduslikud (<i>for-profit</i>)
Sotsiaalsed ettevõtted, mis on üle võtnud teenused, mida varem pakkus avalik sektor. Näiteks hoolekande või sotsiaalteenuste pakkumine jms.	Sotsiaalsed ettevõtted, kes ettevõtlusest saadava tulu suunavad sotsiaalse missiooni edendamiseks või keskkonna kaitseks.	Peamine eesmärk on äritulu maksimeerimine. Sotsiaalse väärtuse loomine on pigem teisejärguline lisandväärtus.
Uue alguse sotsiaalsed ettevõtted (<i>new-start social enterprise</i>)	Hübriidmudel (<i>Hybrid model</i>)	Mittetulunduslikud (<i>nonprofit</i>)
Uut tüüpi sotsiaalsed ettevõtted, mis on sotsiaalsete ettevõtjate poolt loodud. Nendeks võivad olla ausa kaubanduse ja/või "rohelised" ettevõtted.	Erinevate sotsiaalsete ettevõtete mudelite kombinatsioonid.	Tulu teenimine on lubatud, aga jaotus piiratud. Otsest sotsiaalset missiooni ei ole. Investeeringud suunatakse heategevusse - heategevuslik ettevõtte.

Tabelis 3 on välja toodud kolm erinevat liigitust: 1) päritolust ja arengust lähtuv, 2) tegevusest lähtuv ning 3) sotsiaalsest ja majanduslikust dimensioonist lähtuv. Spear et al (2009) käsitleb liigitust sotsiaalse ettevõtte päritolust ja arengust lähtuvalt. Sotsiaalse ettevõtte päritolu ja areng võivad avaldada olulist mõju nii juhtimisstruktuuride ülesehitamisele kui ka arendamise viisidele koos nende probleemide ja väljakutsetega. Näiteks toovad avaliku sektori eralduslikud sotsiaalsed ettevõtted kaasa avaliku sektori kultuuri (ibid :14).

Community Industry Group on oma lihtsustatud sotsiaalset ettevõtlust tutvustavas materjalis välja toonud neli sotsiaalse ettevõtte tüüpi organisatsiooni tegevusest lähtuvalt (Social... 2019). See lähenemine sarnaneb ka Alteri (2009 :32) operatiivmudelite (*operative models*) liigitusele. See liigitus illustreerib konfiguratsioone, mida kasutatakse sotsiaalse väärtuse ja majandusliku väärtuse loomiseks. Neid saab võrdselt kohaldada institutsioonide, programmide või teenuste osutamise suhtes. Tegevusmudelid on kujundatud vastavalt sotsiaalse ettevõtte finants- ja sotsiaalsetele eesmärkidele, missioonile, turu dünaamikale, klientide vajadustele või võimetele ja õiguslikule keskkonnale (ibid). Neid Alteri (2009) töös esitatud mudelid saab ka kombineerida ja täiustada.

Santos et al (2012) kasutab sotsiaalsest ja majanduslikust dimensioonist lähtuvat liigitust. See omakorda lähtub sotsiaalse ettevõtte spekterkäsitlest, kus erinevused sotsiaalse ettevõtte dimensioonides võivad väljenduda kas tulunduslikku või mittetulunduslikku

sektorisse sisenemisest. Osad sotsiaalsed ettevõtted sisenevad ettevõtlussektorisse tulunduslike ja osad mittetulunduslike ettevõtetena. (ibid :14)

1.7. Vaimne dimensioon

Sotsiaalne ettevõtlus on väärtustest juhitud tegevus, mis on motiveeritud ettevõtja väärtushinnangutest ja veendumustest (Spear 2007). Paljude inimeste jaoks on usulised veendumused kesksel kohal igapäevaelus, sest religioon pakub moraalinorme, mille järgi nad elavad (Geertz, 1993). Spear (2007:7) leiab kveekerlust uurides, et ettevõtluse motivatsioon tulenes rohkem nende tihedast võrgustiku ühendusest ja institutsionaalsest ülesehitusest, kui nende religioossetest väärtustest ja usust endast. Kokkutulekud kogudustes loovad kahtlemata ettevõtjatele head võrgustikud (Shumba 2015: 154). Samasse religiooni kuuluvate inimestega suhtlemisel kasvatatakse ühiseid väärtusi, mis võivad sisaldada ka ettevõtlust soodustavaid väärtusi (Dougherty et al 2013: 402). Spear (2007:7) toob välja ka selle, et usu seost sotsiaalses ettevõtluses on keeruline uurida, sest niivõrd homogeenses religioosses grupis on organisatsiooniliste ja kultuuriliste erinevuste tõttu üldistusi raske teha.

Sõltumata muust eetikast, näevad kristlastest ettevõtjad valdavalt usku ja isiklikku kutsumust kui kristlikku faktorit nende sotsiaalsele missioonile keskendunud ettevõtetes (Lucas, 2010). Philip et al (2016:10) toob oma uurimuses välja, et üks sotsiaallettevõtjaks saamise motivatsioon on see, et sotsiaalse ettevõtmise asutamine võimaldab integreerida ettevõtjate usulisi tõekspidamisi ja nende tööd (Philip et al 2016:10). Ka Spear nõustub, et olenemata kõigest, on usul tajutav roll sotsiaalses ettevõtluses. (Spear 2007:7) Ta lisab, et nii peavoolu kui ka religioossed sektid jätkavad motiveerimise, tugevate legitiimsete sidemete loomise ja teiste ressursside hankimisega sotsiaalsetele ettevõtjatele. (Spear 2007:13)

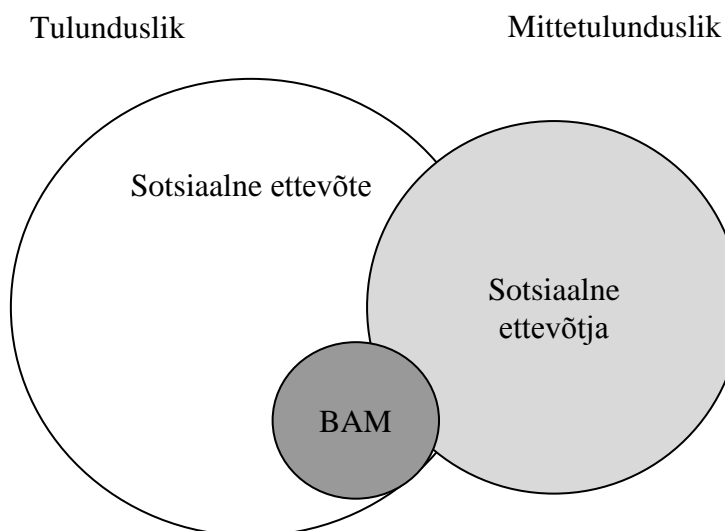
Heategevus on midagi, mis iseloomustab kristlikku õpetust, ning just see muudabki sotsiaalse ettevõtluse kristliku kogudusega ja kogukonnaga siduvaks. Seega on sotsiaalsel ettevõtlusel märkimisväärne potentsiaal ühendada kristlikud väärtused ja uskumused tõhusa äritegevuse ja juhtimise tavadega. [Social... 2019:16-17] Jeesus isiklikult kutsus Piiblis olevates evangeeliumites üles hädasolijaid aitama, kelledeks on peamiselt näljased, janused,

kodutud, aga ka muude asjaoludega pahuksis olevad inimesed (näiteks kriminalid). Ta õpetab, et inimeste aitamine ongi üks osa Jumalariigi ilmingutest. (Tunehag 2008:3) Nagu Jeesus on õpetanud oma järgijaid palvetama: „Sinu riik tulgu, Sinu tahtmine sündigu“ (ibid), nii on iga kristlase püha kohus teha endast olenev, et aidata hädasolijaid.

1.7.1. Äri kui misjon

Kristlikul sotsiaalettevõtlikul maastikul esineb nähtus nimega “Äri kui misjon” (*Business as Mission*). Nähtuse areng ja kujunemine on leidnud aset läbi aegade kogu kiriku ajaloos. Tegemist on liikumisega, mille eesmärgiks on ühendada ettevõtlus, kristlik usk ja sotsiaalne missioon. (What... 2018) “Äri kui misjon” (edaspidi BAM) on sotsiaalse eesmärgiga ettevõtte, mis on motiveeritud ja juhitud usul baseeruvatel väärtustel ja põhimõtetel. Sellel on eesmärk muuta inimeste elusid vaimselt, sotsiaalselt ja majanduslikult läbi tulu toovate ettevõtlusalgatuste keskkonnas kus ta tegutseb (Christiansen 2008; Bates 2011).

BAM liikumisega seotud organisatsioonid end ise sotsiaalsete ettevõtetenä ei kirjelda, pigem seostavad nad end selle sama terminiga (BAM). Ometigi on üsna selge nende kirg lahendamaks sotsiaalseid vajadusi, sealsamas saavutamaks finantsilist stabiilsust. (Gillespie, Lucas 2012:13)

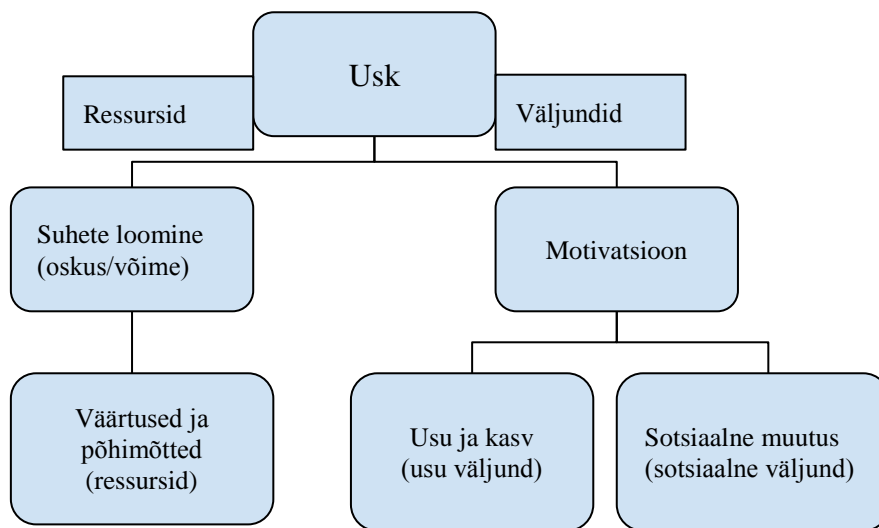
Joonis 3. BAM'i sotsiaalsetet ettevõtete ja ettevõtjate võrdluses (Gillespie, Lucas 2012:14)

Gillespie ja Lucas (2012:14) toovad artiklis oma tehtud uurimuse kohta välja, et BAM jagab sotsiaalsele ettevõtlusele ja sotsiaalsele ettevõttele ühiseid segatud väärtuste jooni seoses

sotsiaalse missiooni ja tulu tekitamisega. Erinevusena paistab silma sotsiaalse ettevõtluse paindlikkus seoses ärivormiga. Kui sotsiaalses ettevõtluses on lisaks tulunduslikule rakendatud ka mittetulunduslikku vormi, siis BAM-id on valdavalt kõik tulundusliku juriidilise vormiga. (Gillespie, Lucas 2012:14) Christiansen (2008:39) leidis oma magistritöös, uurides erinevaid BAM organisatsioone, et BAM'ides esineb mittetulunduslikke elemente nagu subsideeritud töäjõud ja rahastus.

Beats (2011:101-102) leidis oma doktoritöös, et kuigi BAM'il võib olla sügavalt tungiv soov täita sotsiaalset eesmärki, ei ole õige teda vaadelda sotsiaalse ettevõtteks. Beats leiab, et BAM'id on pigem orienteeritud äritulule. Nad luuakse ärilisel eesmärgil, ning kaasatakse siis sotsiaalse eesmärgi täitmisel. Kusjuures sotsiaalne panus sõltub väga palju ärilisest edust. (ibid 101) Pigem võiks vaadelda BAM'e sotsiaalselt vastutustundlike ettevõtetena (ibid 102).

Mitmekülgse BAM'i ettevõtja missiooni üks osa on muuta ühiskonna sotsiaalset struktuuri. Sellel eesmärgil otsivad BAM'id võimalusi, kuidas sotsiaalset muutust tuua läbi usu. (Beats 2011:81-100) Usu esinemist BAM'is demonstreerib joonis 4.

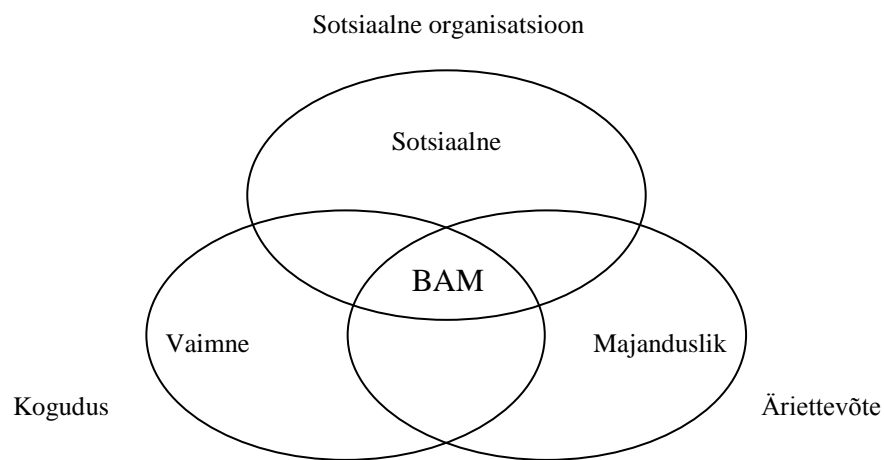

Joonis 4. Usu sisendid ja väljundid BAM'is (Christiansen 2008:58)

Joonisest (Joonis 4) lähtuvalt tekivad usulised väärtused ja põhimõtted läbi suhete, seega on suhete ehitamine usu levitamiseks kõige olulisem oskus (Christiansen 2008:41). Beatsi (2011:109-101) valimi tulemused kinnitasid BAM'i ettevõtja soovi arendada rohkem ja sügavamaid suhteid. Samuti toetasid valimi andmed kontseptsiooni, et BAM'i ettevõtjad

kavatsevad jätkata kasumit tootvat ettevõtet suhete loomiseks ja süvendamiseks, luues seeläbi nii sotsiaalse kui ka vaimse muutuse. (ibid 101) Teiselt poolt toob Christiansen (2008:42) oma töös välja, et usk omab motivatsiooni tekitajana olulist rolli, sest selle tagajärjeks ongi usu kasv ja sotsiaalsed muutused.

Seega, lisaks sotsiaalsele ettevõttele omastele väärtustele, lisandub BAM-idel usulise väärtuse loomine, mille tulemusel kasvab usk (sh usklike hulga kasv) ning esile tulevad ka sotsiaalsed muutused. BAM ettevõtted taotleavad segatud väärtuste strateegiat luues nii majanduslikku, sotsiaalset kui ka usulist väärtust. (Christiansen 2008; Bates 2011)

Joonis 5. Kolme dimensiooni esinemine BAM'is (Christiansen 2008:58 Tunehagi 2006 järgi).

Joonisel 5 on näha kolme BAM'i dimensiooni esinemist: 1) sotsiaalne, 2) majanduslik ja 3) vaimne. Sotsiaalse dimensiooni kujundab organisatsiooni sotsiaalne väärtusloome, majandusliku dimensiooni kujundab organisatsiooni tulunduslik äritegevus ja vaimse dimensiooni kujundab „kogudusele omased elemendid“. (Christiansen 2008:36)

Tabel 4. Usuliste ühenduste ja BAM'i võrdlus (Tunehag 2008:7)

Usulised ühendused	BAM
Ülistavad Jumalat	Ülistavad Jumalat
Teenivad inimesi	Teenivad inimesi
Vajaduspõhine	Vajaduspõhine
Mittetulunduslik	Tulunduslik

Tunehag (2008:7) võrdleb BAM'i usuliste ühendustega (kogudustega), ning leiab oma

võrdluses ainukese erinevusena, et BAM'id on sõltuvad majanduslikust stabiilsusest, mille nad peavad saavutama toodete ja teenuste pakkumisega turul. Tabelist 4 on näha mitmeid olulisi seoseid usuliste ühenduste ja BAM'i vahel. Valdavalt on kõik ühised omadused seotud kristliku õpetuse ja üleskutsega. Sellised seosed loovad soodsad eeldused ja võimaluses tegemaks koostööd kahe erineva organisatsiooni vahel. Kuid märkimisväärne ei olegi siin nii võrd organisatsioonide koostöö, kui võrd võimalus kaasata heategevusse inimesi, keda usuline ühendus või kogudus ühendab. Niisiis ei sõltu BAM'i koostöö niivõrd usulisest ühendusest kui inimestest, keda usuline ühendus seob.

Vaimsest dimensioonist tulenevalt kaldub BAM evangeeliumi kuulutama (Bates 2011:68), aga BAM ei ole „äri misjoni jaoks“ (*Business for Mission*). Tegemist ei ole vahendite hankimise strateegiaga, millega rahastatakse traditsioonilist kristlikku misjoni tööd. Samuti ei ole BAM tavaline kristlik heategevusorganisatsioon, vaid tõeline äriettevõtte, mille üheks oluliseks eesmärgiks on inimeste vajaduste teenimine. (Tunehag 2008:8)

Valdavalt kasutatakse religiooni või usku kui vahendit, mis mängib kristlikus sotsiaalses ettevõtluses kandvat rolli. Sõltumata sellest, kas religiooni nähakse lihtsalt kui väärtustes ja institutsionaalsetes tavades osalemist või kui eraldi vaimulikku dimensiooni sotsiaalses ettevõtluses, on selle esinemine konstant.

2. UURIMUSE TULEMUSED

2.1. Metoodika ja uurimisobjekti lühitutvustus

Käesoleva magistritöö empiiriline osa lahendati läbi juhtumiuuringu, kus analüüsiks kasutati kvalitatiivse uurimismeetodina poolstruktureeritud intervjuud ning muid dokumente ja uurimisobjekti kodulehel avaldatud informatsiooni. Teatud andmed analüüsiti ka kvantitatiivselt. Analüüsitavate dokumentide hulka kuuluvad avalikult kättesaadavad organisatsiooni põhikiri, eetikakoodeks ja raamatupidamisaruanded. Mitteavalike analüüsitavate dokumentide hulka kuuluvad organisatsiooni arengukava ja sotsiaalse programmi õppematerjalid.

Intervjuu toimus telefoni teel, kestvus oli täpselt 56 minutit ja 38 sekundit. Intervjuu käigus esitati kokku 35 küsimust, millest osad olid täpsustavad lisaküsimused. Intervjueeritavaks oli Samaaria Eesti Misjoni (edaspidi Samaaria) liige ja juhatuse liige Mihkel Nõlvak, kes on Samaaria arengu juures olnud juba lapsest saadik. Intervjuu jäädvustamine toimus kõnesalvestuse teel, mis hiljem kirjutati ümber tekstiks. Kokkuleppel intervjueeritavaga ei kuulu kõnesalvestis helifailina avalikustamiseks kolmandatele isikutele ning see likvideeritakse käesoleva lõputöö esitamise järel.

Organisatsiooni põhikiri, eetikakoodeks ja majandusaasta aruanded aastate 2016 ning 2017 kohta on kättesaadavad Samaaria kodulehelt, kus on leitav ka muu organisatsiooni tutvustav informatsioon. Majandusaasta aruanded aastate 1996 - 2000 ja 2008 - 2015 kohta pärinevad Registrite ja Infosüsteemide Keskuse kodulehelt e-äriregistrist. Arengukava ja õppematerjalid saatis Nõlvak isiklikult e-kirja manustatuna.

Tegevusaruanded. Andmed pärinevad 2009-2017 aastate perioodi kuuluvatest majandusaasta aruannetest. Info kategoriseeriti kindlate tunnuste alusel ja paigutati tabelisse (Lisa 1).

Arvandmed. Majandusaasta aruande arvandmeid analüüsiti kvantitatiivselt programmiga Google Sheets (analoog MS Excel'ile). Äritulud ja -kulud esitati tulpdiagrammina, kus neid kategooriatena eraldatult võrreldi. Äritegevuse väljundid esitati sektordiagrammina, kus

esitatud tulemused on saadud aritmeetilise keskmise leidmise teel. Saadud tulemus ei pruugi kajastada tegelikku olukorda, kuna osad analüüsitud andmed on aruannetes esitatud vastuoluliselt ning osad andmed (näiteks küttepuude müük) ei kajastu kõigis aruannetes. Esitatud tulemused on umbkaudsed, visualiseerimaks äriliste väljundite mahtude vahekorda.

Õppematerjalid. Sotsiaalses programmis kasutatavate õpikutega “Uus elu”, “Enam kui tavaline”, “Orientatsioon” ja “Sisenemine tervenemine” tutvuti ülevaatlilikult, et selgitada välja nende sisuline ülesehitus ja põhimõtted, millele toetuda.

Muud andmed. Intervjuud, põhikirja, eetikakoodeksit ja arengukava uuriti sisuliselt, et aru saada, millest on räägitud, kirjutatud. Saadud andmetest eraldati uurimisküsimustega ja teooriaga seotud olulisemad märksõnad ja fraasid.

Joonised ja tabelid. Jooniste tegemiseks kasutati programmi Google Drawings ning tabelite koostamiseks Google Docs ning MS Word.

Uurimisobjektina käsitletud “Samaaria Eesti Misjon on kristlik heategevusorganisatsioon, mis loodi 21.08.1991 Soome Samaaria ja Haapsalu Baptistikoguduse initsiatiivil.” (Arengukava, 2017:4) Kuigi Samaaria Eesti Misjon (edaspidi Samaaria) nimetab ennast avalikult heategevuslikuks organisatsiooniks [Mis... 2019)], iseloomustavad tema tegevust kui nähtust eelkõige sotsiaalsele ettevõttele iseloomulikud jooned. Samaaria on registreeritud mittetulundusühinguna (MTÜ).

Kas Samaaria on sotsiaalne ettevõtte? Sellele küsimusele vastab Samaaria liige ja juhatuse liige Mihkel Nõlvak nõustuvalt: “... jah! Võib ka nii öelda. (Lisa 3)”. Sellele toetudes on järgnevate peatükkide eesmärgiks näidata, milles ja kuidas see avaldub, selmet tõestada, kas Samaaria ikkagi on kontseptuaalselt sotsiaalne ettevõtte. Analüüsis uuritakse esmalt uurimisobjekti tegevust kolmes dimensioonis (sotsiaalne, vaimne ja majanduslik), seejärel analüüsitakse organisatsiooni põhilisi sidusrühmi segatud väärtuste spektris. Edasi analüüsitakse sotsiaalse innovatsiooni avaldumist uurimisobjekti tegevuses, juhtimise orientatsiooni autonoomsuse ja osaluse poole pealt ning seost kristliku usulise ühendusega. Lõpetuseks analüüsitakse organisatsiooni erinevate sotsiaalse ettevõtte liigituste alusel.

2.2. Samaaria sotsiaalne dimensioon

“Samaaria Eesti Misjoni missiooniks on aidata inimesi, kes ei oska või ei suuda ilma

kõrvalise abi ja toeta oma eluga toime tulla.” (Arengukava, 2017:5)

Samaaria Eesti Misjoni sotsiaalse dimensiooni kujundab põhitegevuslikult ühiskonnast tõrjutud inimeste tavapärase elu juurde tagasi aitamine ehk nende rehabiliteerimine. Rehabilitatsiooni sihtrühmaks on alkohoolikud ning muud meelemürgi sõltlased ja kaassõltlased, samuti kuuluvad sihtrühma vanglast vabanenud ja kodutud. Kõigele lisaks pakutakse hooldusteenust ja rehabilitatsiooni vanuritele ning puudega isikutele. Abi pakutakse ka vähekindlustatud peredele ning vajadusel viiakse läbi personaalset nõustamist. (Mis... 2019; Põhikiri 1.3; Arengukava... 2017:4)

Intervjueeritava sõnul on 90% klientidest valdavalt sõltlased. “Me tahame aidata neid inimesi ja selle jaoks ongi meil loodud need turvakodud, kus me saame inimesele peavarju anda, kõhu täis süüa, riided selga panna ja samas pakkuda tegevust.” Turvakodudes viiakse läbi sotsiaalset rehabilitatsiooni. Kuid vajadusel pööratakse ka arsti poole või haiglasse. (Lisa 3)

Samaaria ei ole otseselt spetsialiseerunud puuetega inimeste aitamisele, kuid intervjueerutav nendib, et klientidest suur osa on siiski puudega inimesed. Üldiselt on klientideks vaimse puudega isikud, aga on ka füüsilise puudega kliente - “me ei lükka neid tagasi”. Tingimuseks on siiski see, et klient peab elementaarse eneseteenindusega ise hakkama saama - “Peab suutma vähemalt midagi teha. Oma tuba koristada või lihtsamaid töid teha.” (Lisa 3)

Sotsiaalse rehabiliteerimise programmi ja tegevuskavva kuulub abi sõltuvusest vabanemiseks, iseseisva toimetuleku õpetamine ning tavaellu pöördumise toetamine, aga ka mitmete elementaarsete hüvede kaasamine nagu eluase, toitlustus, riided ja muu esmavajalik ning vaimne tugi. (Mis... 2019; Arengukava... 2017:4)

Sotsiaalseid teenuseid pakub organisatsioon erinevates turvakodudes Haapsalus, Pärnus ja Hiiumaal, kus abivajajaid toetavad tugiisikud, kokad, psühholoogid ning tööharjutuse meistrid [Mis... 2019].

Eakatekodu asub Hiiumaal. Seal pakutakse hooldusteenust inimestele, kes iseseisvalt oma eluga toime ei tule ning vajavad ööpäevaringset järelvalvet ja meditsiinilist jälgimist. Nende seas on ka “inimesi, kes on aastate eest turvateenusele tulnud, kuid nüüd oma vanuse poolest hooldusteenust vajavad”. (Arengukava 2017:6)

Vähekindlustatud peredele pakutakse peamiselt toiduabi, mida tehakse regulaarselt iga nädal. Lisaks pakutakse vajadusel nõustamist, ning kui vaja, tullakse ka ise kohale. (Lisa 3)

Märksa laiemas pildis on Samaaria sotsiaalseks eesmärgiks “üleriigilise sotsiaalse rehabilitatsiooni keskuste, üldhooldekodude, tugikodude ja varjupaikade väljaarendamine ning rehabiliteeritavate järelhooldussüsteemi loomine (Põhikiri, p4)”. (Lisa 3)

2.3. Samaaria vaimne dimensioon

“Selleks ongi Samaaria loodud, et kui Piiblit lugeda halastajast samaarlasest, siis meil on nagu kaastunne.” (Lisa 3) Piiblist on väga tuntud lugu halastajast samaarlasest, kes erinevalt teistest möödujatest näitab üles erilist lahkust ühe raske röövi ohvriks langenu vastu. Samaarlane võtab läbipekstud kannatanu enesega kaasa ning viib ühte linna. Seal annab ta kannatanu üle hooldamiseks ning maksab kinni kõik kulud. See konkreetne lugu Piiblist ongi inspiratsiooniks Samaaria tegevusele. Kristlikul usul ja õpetusel on sotsiaalse missiooni täitmisel Samaarias kande roll. Sotsiaalse rehabilitatsiooni teostamine toimub seal kristlikel alustel, seda nii sõltlastest hoolealuste kui ka vanurite ja puuetega isikute hooldamisel ja rehabiliteerimisel. (Põhikiri, 2015 p3; Eetika... 2009, p1)

Rehabiliteeritavatega tegelemise juures kirjeldab intervjuueeritav ühte osa protsessist: “Ta peab analüüsima, iseseisvat tööd tegema ja muidugi eelkõige rääkima talle Jumalast, et Jumal saab teda vabastada. (Lisa 3)” Kõik programmis kasutatavad materjalid, õpikud “Uus elu”, “Enam kui tavaline”, “Orientatsioon” ja “Sisenemine tervenemine” on oma sisult kristliku ja eelkõige vaimuliku suunitlusega, kus kesksel kohal on Jumala abi ja sellele toetumine. Kogu rehabilitatsioon baseerubki kristlikul õpetusel.

Sama kehtib ka eakate kodu kohta. Arengukavas (2017: 9) tuuakse välja, et “eakate kodu on kristliku maailmavaate ja tõekspidamistega asutus.” Ka perekonna nõustamisel on esikohal Jumalast rääkimine, aga seda juhul, kui soovitakse. Kui pere ei ole sellest siiski huvitatud, siis nõustatakse ilma Jumalast rääkimata. Intervjuueeritav kommenteerib seda järgmiselt: “Saab ikka abi anda ja rääkida elust enesest inimestega. Aga me oleme kristlik organisatsioon ja ei sunni seda kellelegi peale. See on kõik vabatahtlik, aga meie põhialus on ikka kristlik. Me oleme ikkagi kristlased.” (Lisa 3)

Viimasest kommentaarist võib järeldada, et Samaarias kristlaseks olemine on enesemääratluslik ja lahutamatu osa ning vastavalt sellele juhitakse ka oma tegevust. Kui

võtta veel arvesse seda, et valdav enamus Samaaria töötajatest on kristlased ja koguduse liikmed ning, et ka ühingu liikmed on usklikud (Lisa 3), võib kogu Samaaria tegevuses näha tugevalt vaimse dimensiooni avaldumist.

Juba tegevusaruannetest paistab välja, et üheks oluliseks kandvaks osaks on osalemine pühapäevastel jumalateenistustel. Samuti korraldatakse piiblitunde ja palvusi. (Lisa 1) “Igal hommikul alustame päeva piiblitunniga, kus me uurime piiblit, palvetame, räägime asjadest, sellest saavad küsimusi esitada, ja hingehoidlikult vestelda, ja aidata. Päeval on siis erinevad tegevused - läbi tööliste tegevuse - erinevad tööd, mida saab siis teha.” (Lisa 3). Kuigi sotsiaalne rehabilitatsioon sisaldab ka muid tegevusi, on olulisel kohal Piibli uurimine, palve ja hingehoidlikud vestlused, mida iseloomustavadki seosed kristliku õpetusega. Seega on kogu Samaaria tegevuse lahutamatuks osaks kristlik õpetus ja üldisemalt usk kui selline. Inimese muutuste osas loodetakse Jumalale ja omakorda õpetatakse inimesele Jumalale lootmist.

Eelnenust tulenevalt toimub pidev suhtlemine rehabiliteeritavatega, mis kütkeb endas kristlike põhimõtete ja väärtuste edasi andmist. Ühiste osalemistega erinevatel vaimulikel koosviibimistel toob kaasa sotsiaalsete suhete ülesehituse kristlikus vaimus, mille üheks väljundiks on usu kasv (Christiansen 2008). Intervjueeritav kommenteerib usu kasvu ja tugevnemist intervjuus (Lisa 3): “eluolu ja ühiskond on muutunud, et inimesed saavad abi ka paljudest muudest asjadest. Kas nad üldse nii palju jõuavad selle usu tuumani välja, kui see oleks või võiks. See on inimeste valik ikkagi. Aga selles mõttes see, mida me pakume, on ikkagi kasvanud ja tugevnenud. Mõõta on seda raske loomulikult.”

Tänapäeva maailma on avatud paljudele võimalustele, näiteks teised teenusepakkujad (Arengukava 2019:4). See paneb iga inimese paljude valikute ette. Arengukavas (2017: 4) on välja toodud, et varasemalt tuldi Samaariasse sooviga vabaneda alkoholismist ning oldi nõus muutuma kristlike põhimõtete kohaselt. Tänapäeval on see komplitseeritud elukeskkonna muutuste tõttu. Varasemad meetodid ei toimi enam, “vaja oleks uusi väljundeid ja värskust”. (ibid) Ka intervjueeritav kommenteerib lisaks: “Ajad ongi erinevad. On olnud paremaid aegu, on olnud halvemaid aegu. Aga üldjoontes ei ole halvemaks küll läinud. Pigem otsime võimalusi, et veel efektiivsemaks ja paremaks teha.” (Lisa 3)

Usu kasv on Samaarias olnud rehabiliteeritavate hulgas aja jooksul erinev. Takistuseks võib saada erinevate võimaluste paljus (näiteks: teised teenusepakkujad). Üldjoontes on usk

pigem kasvanud ja tugevnenud. Samaaria teeb pingutusi efektiivsemate ja paremate võimaluste otsimiseks, et usku kasvatada, mis on omakorda vajalik sotsiaalse muutuse saavutamiseks.

Teiseks väljundiks sotsiaalsete suhete ülesehitamisel kristlikus vaimus ja kristlike väärtuste levitamisel on usklike hulga kasv (Christiansen 2008). Intervjueeritav kommenteerib usku kasvu Samaarias järgmiselt: “Aga usklike juurde kasvamine on väga erinev, kord tuleb neid rohkem juurde, kord vähem. Aga üldises pildis, aja jooksul ikkagi usklike hulk on kasvanud. Inimesi on ikka juurde tulnud. Mõned ei võta vastu, aga saavad siiski abi, mõned jällegi jäävad usu juurde - on elu saanud muudetud. /... / Kahanenud ei ole, pigem on ikkagi suurenenud. Viimase aastaga on see suurenenud küll ka, veel rohkem. (Lisa 3)”

Sarnaselt usu kasvule, kasvab ka usklike hulk - kord on neid vähem, kord rohkem. Üldkokkuvõttes usklike hulk kasvab. Leidub neid, kes usku vastu ei võta, “aga see on inimese enda asi (Lisa 3)”, sellegi poolest saavad nad abi, mis on ette määratud. Kes on usu vastu võtnud, neil saab ka elu muudetud, mis väljendub sotsiaalses muutuses usu kaudu (Christiansen 2008).

Vaimsest dimensioonist lähtuvalt võib vaadelda töötajaid ja vabatahtlikke kui usulise väärtusloome agente, kes suhete ehitamisega või loomisega aitavad kaasa usulise väärtuse ilmnemisele.

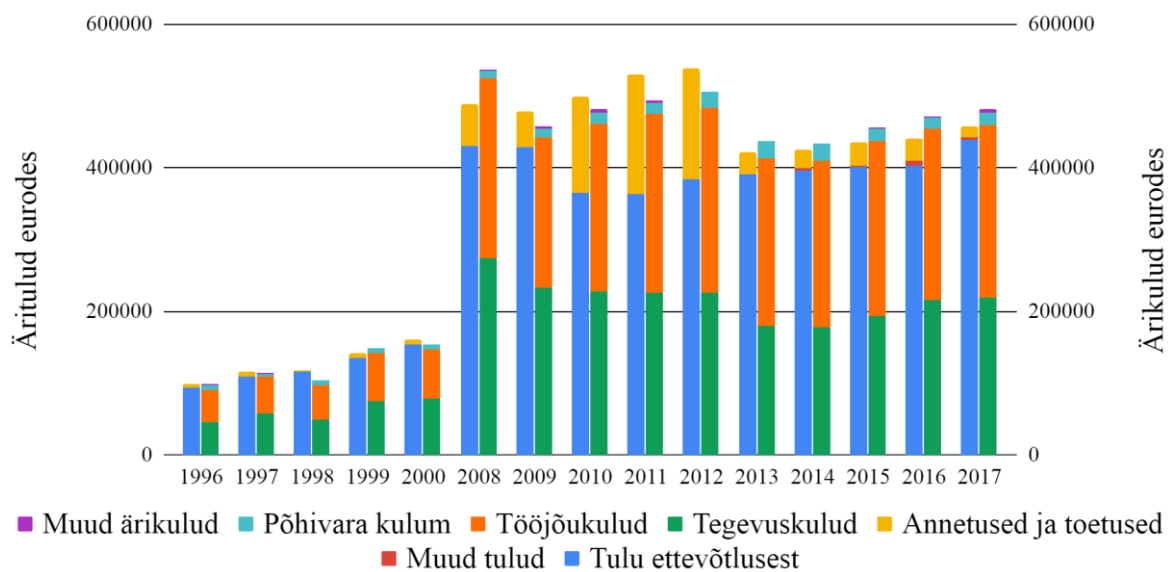
2.4. Samaaria majanduslik dimensioon

Äritegevusel on Samaaria puhul kandev roll. “Me ei saa sellest loobuda, sest muidu ei ela me ära. Aga kui keegi ütleks, et me maksame teie kulud kinni, siis äri ei ole prioriteet number üks. Aga kuna me sõltume sellest palju, siis on see hetkel siiski prioriteetne.” rõhutab selle tähtsust Samaaria juhatuse liige (Lisa 3).

Samaaria on loodud ennekõike sotsiaalse missiooni täitmise eesmärgil. Äritegevus ei ole otseselt eesmärk omaette vaid täidab tegevuseks vajalike kulude katmise rolli, millest loobumine tähendaks ka loobumist Samaaria sotsiaalsest missioonist. Sõltuvust äritegevusest näitab ka allolev tulpdiaagramm, kus võrreldakse äritulusid ja -kulusid.

Diaagrammi vasakus tulbas on organisatsiooni äritulud ja paremas kulud. Võrdlevate tulpade

järgi on näha, et kõige suurema osa äritulust läbi aastate moodustab saadud tulu ettevõtlustegevusest. Aastate 2008 - 2012 lõi kasvanud ka annetuste ja toetuste hulk, kuid kriitilise osa tulust moodustab siiski ettevõtlusega seonduv tulu, katmaks enamuse organisatsiooni tegevusega seotud tegevus- ja tööjõukulud. Annetuste ja toetuste hulga kasvu võib selgitada samal perioodil esinenud majanduslangus, mis mõjutas ka selle organisatsiooni ettevõtlustegevust. Viimasele asjaolule annavad kinnitust ka tegevusaruannetes toodud märkused majanduslanguse mõjutustest Samaariale (Lisa 1).

Joonis 6. Äritulude ja –kulude võrdlus, koostatud Samaaria Eesti Misjoni majandusaasta aruannete alusel (Lisa 2).

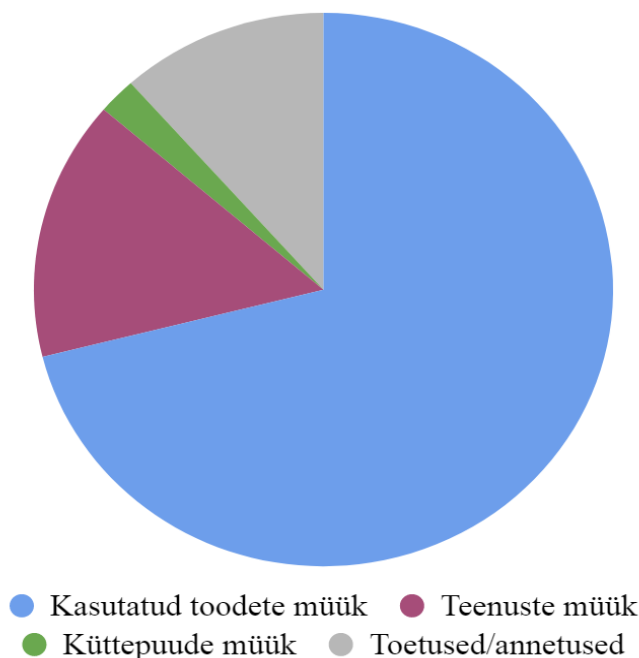
Majanduslangusest tulenevate äritulude vähenemise tõttu oldi ka rohkem sõltuvad annetustest. Aastatel 2013 - 2017 on toetuste osakaal vähenenud ja organisatsioon on olnud peamiselt sõltuv oma äritegevusest. 2017. aastal moodustas organisatsiooni kogutuludest 96% tulu ettevõtlusest. Kusjuures aastatel 1996 - 2000 on organisatsioon samuti olnud peamiselt sõltuv äritegevusest saadud sissetulekutest.

2.4.1. Äritegevuse väljundid

Äritegevuse väljundid jagatakse antud uurimuses kolmeks: 1) kasutatud toodete (riided, mööbel, majapidamistarvikud) müük, 2) sotsiaalteenuste müük ja 3) küttepuude müük.

Alloleval sektordiagrammil on näha keskmine käibeallikate jaotuvus, mida kujutavad kolm erinevat äri väljundit ja toetused ning annetused, mis on lisatud võrdluse eesmärgil. Joonisel

7 on näha, et äritulude hulka kuuluvad lisaks toetustele ka ettevõtlustegevusega seotud tegevused, mis jagunevad: 1) kasutatud toodete, 2) teenuste ja 3) küttepuid müügiks. Diagrammina (Joonis 7) esitatud tulemused on saadud aritmeetilise keskmise leidmise teel. Võrreldud aastad 2009 – 2010 ja 2013 – 2014 on valitud küttepuid müügiandmete kajastatavusest tulenevalt. Kuigi küttepuid müüakse igal aastal, ei kajastu see kõigis majandusaasta aruannetes eraldi väljatooduna (Lisa 3). Põhjuseks on erinevad nõuded seoses puidu ostmisega metsandusega tegelevate ettevõtete käest (ibid). Esitatud tulemused on kokkuvõttes umbkaudsed. Esitatud joonise eesmärgiks on peamiselt äriliste väljundite mahtude vahekorra visualiseerimine, mitte selle täpne esitus.

Joonis 7. Keskmise äritulu jaotumine äriliste väljundite järgi aastate 2009 – 2010 ja 2013 – 2014 kohta (Lisa 2).

Kasutatud toodete müük moodustab sektordiagrammist kõige suurema osa. Selle tähtsusele ja sõltuvusele viitavad ka mitmed dokumendid. Juba majandusaasta aruannete juurde kuulavas tegevusaruandes (Lisa 1.) viidatakse selle olulisusele - “Kõige suurema käibeallika moodustavad kasutatud esemete kauplused”.

Kõige väiksema osa äritegevusest moodustab võrkkottidesse pakendatud küttepuid müük.

See on ühtlasi ka Samaaria oma toodang, kus metsandusega tegelevate ettevõtete käest ostetakse toore (3 meetrine palk), tükeldamisel ja pakkimisel antakse tootele lisandväärtus (Lisa 3). Seda ärlilist väljundit on arendatud ka koostöös Sihtasutuse Kodanikuühiskonna Sihtkapitali kaasamisega äriplaani projektina "Samaaria töökojad" (Majandusaasta aruanne 2011).

Teenuste alla kuuluvad rehabilitatsiooni teenused, mis on samuti rahaline teenus. Nende teenuste alla kuuluvad voodikoht, toitlustamine ja rehabiliteeritavaga tegelemiseks vajaminev. (Lisa 3).

Majandusaasta aruannetes on välja toodud, et Samaaria äritegevust ei ohusta mitte kauba kättesaadavus vaid konkurents. Kauba tarneahelas esineb probleeme seoses sesoonse tarbimisega turul ja kaubakogumisega välispartnerite poolt. Seesugune konflikt seisnebki selles, et kliendid on turul aktiivsemad suvel, aga välispartnerid on samal perioodil puhkustel. Probleemi lahenduseks on logistika, kus kaupu kogutakse talvel ja ladustatakse ladudesse. See hoiab ära ka tarnitavate kaubakoguste mahtude erinevuse. (Lisa 1) „Kauba puudust ei ole meil olnud, laod tühjaks pole jäänud (Majandusaasta aruanne 2010).“

Äritegevuse suurimaks ohuks on konkurents, mille põhjustavad kasutatud kaupade müüjate hulga kasv Eesti ettevõtte maastikul. Samuti on aja jooksul muutunud tarbijate eelistused kauba kvaliteedi osas. Intervjueeritav kommenteerib seda järgmiselt: „Meie ühiskond on saanud jõukamaks ja elustandard on tõusnud (Lisa 3)“. Kuna kliendid soovivad osta kvaliteetsemat kaupa, on Samaaria välja töötanud kaks lahendust: 1) mööbli restaureerimine lisandväärtuse andmiseks ja (2) Hollandist raha eest kvaliteetsema kasutatud kauba (põhiliselt mööbel) hankimine. (Lisa 3)

2.5. Segatud väärtused sidusrühmade järgi

2.5.1. Kapital

Kulude ja tulude võrdluses küll selgub, et suurim osa kapitalist hangitakse äritegevusest, aga oluline motivatsioon on olemas ka toetuste kaasamiseks. „Aga kui keegi ütleks, et me maksame teie kulud kinni, siis äri ei ole prioriteet number üks.“ Eriti paistab toetuste kaasatus silma aastate 2010 - 2012 lõikes (Joonis 6). Intervjueeritav kommenteerib toetuste tõusu järgmiselt: „Eks majandusliku abi saamise nimel tuleb kogu aeg võidelda. Aga see

võib olla seotud ka mõningate ehituste kulude tagant järgi katmisega. Et siis oldi aktiivne ka välistoetusi otsima erinevatelt partneritelt.” Kui vahendeid on kulude katmiseks “hädasti” vaja, siis üldjuhul ollakse valmis pingutama rohkem vabade vahendite hankimise nimel. Kõnealusel perioodil on tehtud aktiivset koostööd Euroopa Sotsiaalfondi, Kodanikuühiskonna sihtkapitali, Töötukassa ja omavalitsustega. Annetajateks on olnud ka era- ja juriidilised isikud (Lisa 1).

Aastate lõikes on Samaaria lisaks äritegevusele kulude katmiseks kaasanud ka annetused ja toetused, mis on laekunud nii avalikust kui ka erasektorist. Kapitali hankimisel, eriti taristu arendamisel, on kaasatud erinevaid projekti rahastusi, kuid on võetud ka pangalaenu, näiteks Haapsalus kinnisvara ostmiseks. (Lisa 1)

Üldiselt on segatud väärtuste käsitlemine kapitali hankimise seisukohalt keeruline eristamaks sotsiaalseid ja tulunduslikke ettevõtteid. Tänapäeva majandusruumis on alternatiivseid rahastusi aktiivselt otsimas ka tulunduslikud ettevõtted. Seda aga põhjusel, et ka tulundusliku äritegevuse edendamiseks on loodud fonde ja muid toetusel põhinevaid rahastusmehhanisme. Erinevus seisneb aga selles, et sotsiaalsed ettevõtted saavad ära kasutada rahastusi, mis on mõeldud peamiselt sotsiaalse eesmärgi täitmiseks. Loomulikult ei saa siin mainimata jätta, et sarnane võimalus võib olla ka sotsiaalselt vastutustundlikul ettevõttel, kes on teoorias käsitletule toetudes ennekõike tulunduslik ettevõtte. Samaaria puhul saab aga väita seda, et kaasatud rahastuse (toetused ja annetused) hankimisel ollakse aktiivselt motiveeritud. Valdav osa kaasatud rahastusest ongi suunatud sotsiaalse missiooni täitmiseks. Eelnevalt nimetatud pangalaenu eest osteti äritegevuseks vajalik kinnisvara, mis kannab puhtalt ärilist eesmärki (Lisa 1).

2.5.2. Varustaja

Suurima käibeallika moodustava kasutatud toodete jaoks on välja kujunenud kindel tarneahel, mida intervjueritav kommenteerib järgmiselt:

“Meil on kindlad partnerid, kes meid toetavad ja nad koguvad selle kauba kokku. Kui teatud kauba maht saab kokku, siis me tellime suure rekka, see pannakse täis. Selle toome siia ja Eestis paneme oma lattu. Siin sorteeritakse läbi. Kõlbulik kaup läheb edasi poodidesse.”

Intervjueritav räägib siinjuures partneritest, kelle tegevus sarnaneb Samaariale. Soome, Rootsi ja Norra partnerid saadavad Samaariale kasutatud kaupu humanitaarabina (Lisa 3;

Lisa 1) ehk tasuta. Müügiks kvalifitseeruv kaup müüakse Samaaria kauplustes edasi klientidele. Ainsad rahalised väljaminekud, mis humanitaarabi kaupade hankimisel tekivad, on kauba transpordiga seotud kulud (Lisa 3).

Vaid väike osa kaupluses müüdavast ostetakse oma vahendite eest kvaliteeti silmas pidades Hollandist. Selle jaoks minnakse ise sihtkohta ning valitakse sobiv kaup, enamasti on ostetud kaupadeks kasutatud mööbel. Veel mitmekesisemaks muudab äritegevuse võrkkottidesse pakitud küttepuude müük. Valmistoodet toodetakse Samaarias koha peal toormest, milleks on kolme meetrised palgid. Toore ostetakse oma vahendite eest metsandusega tegelevate ettevõtete käest. (Lisa 3)

Kõige parem näide varustamise segatud väärtustest on Samaaria puhul humanitaarabina saadetud kaup. Kui traditsiooniline äriettevõtte tellib müügiks tooteid, siis ta maksab lisaks transpordile ja muudele võimalikele kuludele ka tellitud toote enda eest, mille järel suunab ta toote lisatud hinnaga turule. Samaaria müüdava toote eest ei maksa, sest partner ei küsi seda. Siiski esineb siiski osalt äritegevusele sarnaseid jooni ka hanke protsessis. Nii tootmiseks vajaminev toore kui ka väike osa kaubast ostetakse.

2.5.3. Teenused

Samaaria poolt pakutavad teenused, mis on valdavalt seotud rehabilitatsiooniga, on osalt rahalised teenused, mille katmist iseloomustab järgnev:

“Osa sissetulekutest tuleb klienditasudest. Neil on konkreetne määr, kuid kui kliendil raha ei ole, ei jäeta teda tänavale, vaid võetakse keskusesse väiksema raha eest. Puudujääv osa on võimalik kompenseerida Samaarias töötades. Kui kohalik omavalitsus tellib teenust, maksab ta kliendi poolt maksmata jäänud osa.” (Arengukava 2017:5)

Intervjueeritav ütleb, et teenuse eest tuleb maksta vaid “sümboolne” tasu (Lisa 3), seega ei kata tasud teenuste eest Samaaria kulusid, mida võib näha ka eelpool toodud diagrammidelt. Pigem väljendab sümboolne tasu soodushinda tagatud teenuste eest. Klient maksab soodushinda vastavalt võimetele. Kulude katmiseks läheb ressursina arvesse pension, toimetulekutoetus või mõni muu sissetulek/sotsiaaltoetus. Tuleb ette ka annetusi. Rehabilitatsiooni teenus seob endas kohatasu, tasu toidu ja muu vajaliku eest. Näiteks “Hiiumaal ongi kohamaks, eakatekodu teenus.” (Lisa 3)

Ka siin avaldub selgelt segatud väärtuste põhimõte, kus sarnaselt tulunduslikule ettevõttele küsitakse pakutava teenuse eest tasu. Erinevus on aga selles, et küsitud tasu on “sümboolne” ehk turuväärtusest madalam. See väljendab sotsiaalsele ettevõttele olulist omadust: esmatahtis on ikkagi sotsiaalne missioon, Samaaria puhul eesmärk aidata abivajajaid. Tasu küll küsitakse, kuid püütakse seda organiseerida selliselt, et abivajaja ikkagi saaks ressurssidest liigselt sõltumata soovitud teenuse kätte. Oluline oleks siinkohal veel välja tuua, et ka ilma sissetulekuta isikute puhul on võimalus rakendada Samaarias teenimise võimalust, kohaliku omavalitsuse kaasamist ja ka annetamist.

2.5.4. Tööjõud

Tööjõud on iga ettevõtluse juures strateegiliselt oluline, kuna valdav osa protsesse eeldab siiski juhtimist inimeste poolt või inimeste mõnel muul viisil osalemist protsesside läbiviimisel. Samaarias on tööülesannete täitmiseks kaasatud nii palgaline tööjõud, kui ka vabatahtlikud, lisaks ka muudel alustel tööprotsessis osalevad isikud.

Intervjueeritav kommenteerib palgatööliste olukorda järgmiselt: “Täiskohal on tööl 26 praegult, aga kokku on 30 osakoormusega töötajatega. Vabatahtlikke on ikka mitukümmend, kes siis mõned rohkem, mõned vähem aasta lõikes, kes kaasa aitavad.” (Lisa 3)

Lisaks sellele kaasatakse Samaarias tööprotsessi ka rehabiliteeritavaid. Klientide põhilisteks ülesanneteks on transport, puude lõikamine ja lõhkumine, aga ka majapidamisega ja heakorraga seotud ülesanded. Kauba sorteerimisel osalevad palgatud töötajad - müüjad. Selle põhjuseks on kompetentsi erinevused. (Lisa 3; Lisa 1)

Eelpool välja toodule lisaks kaasatakse ka koostöös kriminaalhooldajatega ühiskondlikult kasulikule tööle suunatud, kes “teevad oma tunde nii palju, kui neid on määratud”. (Lisa 3; Lisa 1)

2.6. Sektori valik

Samaaria on registreeritud mittetulundusliku ühinguna, mis võiks anda põhjust arvata, et Samaaria tegutseb mittetulunduslikus sektoris. Paraku ettevõtte tegevus seda siiski ei näita. Selgitamist vajas, miks nad valisid just sellise vormi ja kas nad on kaalunud osaühingu registreerimist.

“Ta on kõige sobivam selle tegevuse jaoks. Selle tegevuse kaudu ei tule kasum, nagu tava

mõistes on OÜ või AS. Et keegi ei teeni kasumit. Et sellel ei ole omanikku vaid on inimesed, kes kuuluvad üldkokku. /... / Kui organisatsioon lõpetab tegevuse, siis kogu vara jaotatakse analoogselt ühingute vahel ära. Siis keegi juhatuses või üldkogus, nemad ei saa sellest mingit kasu. Kogu tulu läheb heategevusele. Selle pärast on see kõige sobilikum vorm. (Lisa 3)“

“Meil on nagu mõtteid olnud. Et, mis puudutab majandustegevust, see võiks olla OÜ, aga praegu oleme jäänud MTÜ juurde. Meil sisuliselt vahet ei ole, kas ta on OÜ või MTÜ. Aga kui minna eraldi teed, et ongi üks üksus, kes teenibki tulu läbi poodide, ja tegeleb rohke selle suunaga...kui sellele rohkem spetsialiseeruda, siis ta võiks olla OÜ. Aga see turvakodu pool, mis tegeleb ikkagi inimesega, see võiks olla MTÜ. OÜ selle jaoks ei sobi. (Lisa 3)”

MTÜ valik on tulnud ettevõtte sotsiaalsest eesmärgist, mis ületab tulunduslikku eesmärki. Samaaria on ennekõike loodud ikkagi sotsiaalse missiooni täitmise eesmärgil. Äritegevus on eeskätt vajalik selleks, et katta missiooni tegevusest tekkinud kulusid. Seetõttu ka välditakse tulude ja varade jaotamist seotud osapoolte vahel nii organisatsiooni tegevuse vältel, seotud osapoole lahkumise järel või ka organisatsiooni tegevuse lõpetamisel. Seda väljendab ka Samaaria kasumi ja vara jaotus, mis on välja toodud ühingu põhikirjas (Põhikiri, 2015 p11 ja p31).

Ometigi kannab äritegevus Samaarias kriitilise tähtsusega rolli. Üheks võimaluseks on ka kaalutud OÜ-ks registreerimist ärilise tegevuse eraldamiseks MTÜ-st, aga seda ei peeta sisuliselt vajalikuks. Vaatamata sellele tegutseb Samaaria korraga mõlemas sektoris. Mitteteulunduslikus sektoris osutab ta sotsiaalseid teenuseid ja tulunduslikus sektoris teenib ta äritulu. Seega avaldub Samaarias väga selgelt sektorite segunemine.

2.7. Sotsiaalne innovatsioon

Hiljuti loodud Avatud Lootuse Fond SA on üks võrgustikest, millega Samaaria koostööd teeb. Võrgustik ühendab erinevad kristlikud rehabilitatsioonikeskused üle Eesti, neid on 20 keskust, 300 voodikohta. Võrgustik esindab ning aitab kaasa arengule koostöös riigi ja teiste võimalike ühendustega. “See on selline uus asi, mida me oleme aasta aega teinud ja oleme saanud palju kasu sellest.” (Lisa 3)

Kirjandusallikatest kogutud info põhjal intervjuud ettevalmistades võis oletada, et Samaarial on koostöö ka SEV-ga. See oletus siiski tegelikkuseks ei osutunud.

“Me ei ole seda teinud. Sellel ei olegi põhjust, me lihtsalt ei ole seda teinud. Võib-olla ei ole sinna maani jõudnud. Võib-olla peaks tegema. Et otseselt seda põhjust nagu ei ole, lihtsalt ei ole sellega tegelenud. Ei ole selle kohta ka uurinud. Me pigem teeme koostööd teiste rehabilitatsiooni keskustega Eestis. Oleme võtnud suuna, et teha koostööd nendega ja õppida nendelt ja toetada üksteist, kes siis ka omakorda tegelevad siis sarnaselt hädas olijate aitamisega. Ja neil mõnedel on ka võib-olla sellised väiksed poed, kes müüvad ka sarnaselt neid asju väiksemas mastaabis. (Lisa 3)”

Samaaria on koostöös võrgustikega valinud just kõige sobivama seose, mis väljendub ka nende põhitegevuses. Käsitletud võrgustiku näitel on tegemist sarnaste organisatsioonide ühendusega, kes tegelevad rehabilitatsiooniga ning lisaks sellele ka omavad ärilist sissetulekut, võimalik, et kauplustena. Sellisel juhul on tekkinud praktikute ring, kellega koos töötades ja neilt õppides on võimalik oma tegevust arendada ning paremaks muuta.

Koostöös võrgustiku Avatud Lootuse Fondiga avaldub ka vaimne dimensioon. Intervjueeritav tõhutab, et võrgustik ühendab „kristlikke turvakodusid, mitte teisi, jutt käib kristlikest turvakodudest.“ (Lisa 3) Rõhutatud asjaolu on ka ilmselt koostöö üheks peamiseks põhjusteks.

Sotsiaalset innovatsiooni võib näha ka mitmetes koostöödes, näiteks läbi projektide nagu Euroopa Sotsiaalfondi “Töövalmiduse Suurendamine”, mille eesmärgiks on pakkuda tööharjutust ja kutsekoolitust. Aga ka Sotsiaalkindlustusameti projekti “Multiprobleemidega inimestele vajaduspõhiste teenuste pakkumine juhtumipõhise võrgustikutöö piloteerimise kaudu” läbi, mille kaudu pakutakse tugiisikuteenust, võlanõustamist ja psühholoogilist nõustamist.

Märkimisväärne koostöö on Samaarial ka Töötukassaga. “Kõik on põhiliselt töötud. Me võtame nad töötukassas arvele. Siis see, mis puudutab kas võlanõustamist, psühholoogilist nõustamist, töönõustamist, seda pakub kõik riik läbi töötukassa näiteks. Seda varianti me oleme kasutanud. Seda teenust saavad nad sealt. Meil ei ole nagu ametlikku psühholoogi siin töö.” (Lisa 3)

Koostöös kriminaalhooldajatega rakendatakse ka ühiskondlikult kasulikule tööle määratud isikuid, kes Samaarias tegevusi ja töid tehes täidavad neile määratud kohustuslikke töötunde. (Lisa 3; Lisa 1)

Koostöö kogudustega, kus Samaaria tegevuses osalevad vabatahtlikud koguduste liikmed. (Lisa 3) võib vaadelda vaimse dimensiooni aspektist. Kui koguduse eesmärk on levitada evangeeliumi ja luua sotsiaalset väärtust läbi usul põhineva elumuutuse, siis võib selleski koostöötegevuses näha vaimset dimensiooni sotsiaalse innovatsiooni taustal. Võimalik, et antud nähtust iseloomustaks parmini terminoloogilisest aspektist vaimne innovatsioon.

2.8. Organisatsioon ja juhtimine

Samaaria on sõltumatu nii poliitikast kui ka teistest äriorganisatsioonidest. Koostöö käib vabatahtlikkuse alusel, läbirääkimiste teel. (Lisa 3) Juba Samaaria Eetikakoodeks (2009 p16-17) näeb ette huvide konfliktist hoidumist ning “erakonna, avaliku institutsiooni või äriühingu kontrolli” alla mitte sattumist.

Organisatsiooni juhitakse demokraatlikult (Eetika... 2009, p3) ja osaluspõhiselt, kus kõige kõrgemaks organiks on üldkoosolek, millel osalevad ühingu liikmed saavad hääletada iga üks ühe häälega (Põhikiri, 2015 p1 ja 12). Ühingu liikmeid on enamjaolt 30, “aga see muutub. Mõned lähevad ära, mõned tulevad juurde. 26-30 on suurusjärg”. (Lisa 3) Ühingu liikmeteks on Samaaria juhtivatel positsioonidel töötajad, aga ka muud liikmed kogudustest, kes aitavad vabatahtlikena kaasa. Paljud liikmed on Soome, Rootsi ja Norra kogudustest, kes annetavad kaupu Samaariale (Lisa 3). “Üldkoosolekute vahelisel ajal juhib ühingu tegevust juhatus (Põhikiri, 2015 p22).”

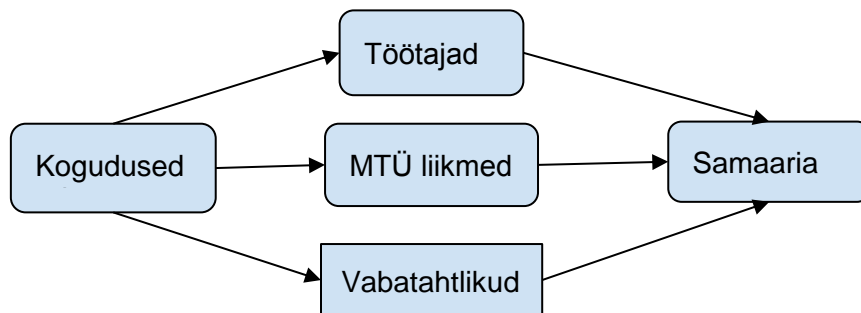
2.9. Organisatsiooni seos kogudusega

Kuigi organisatsiooni põhikiri näeb ette liikmeks olemise võimaluse ka juriidilistel isikutel (Põhikiri 2015, p5), on liikmeteks füüsilised isikud (Lisa 3). Ka Haapsalu baptistikogudus, keda peetakse üheks Samaaria rajajaks ning kellega on organisatsioonil siiani olnud kõige parem koostöö (Arengukava 2017:14), ei ole Samaariaga juriidiliselt seotud.

“Juriidiliselt ei ole kogudus seotud, vaid läbi inimeste, liikmete. Ta on sõltumatu, ega kuulu kogudustele. Aga need inimesed, kes siin töötavad, on kogudustest. (Lisa 3)” Joonis 8 demonstreerib koguduse seost Samaariaga, mis leiab aset läbi samaarias osalevate isikute.

Seega võib öelda, et Samaarial puudub otsene seos kristlike usuliste ühendustega. Ainuke

seos kogudustega on läbi isikute, kes Samaaria organisatsiooni tegevuses osalevad liikmete, töötajate või vabatahtlike näol. Arengukavas (Arengukava 2017:14) on välja toodud ühe negatiivse asjaoluna, et koostöö kogudustega on Samaarial pinnapealne ning kogudused on jäänud Samaaria tööst kõrvale. Samas on koostöö osas näha paranemismärke. Kõige tugevam koostöösuhe siiani on Samaaria rajaja kogudusega (ibid 2017:14).

Joonis 8. Koguduse seos organisatsiooniga

Pinnapealsete suhete üheks põhjuseks võibki olla organisatsiooni otseste seoste puudumine. Otsesed seosed annaksid aluse kohustuste tekkimiseks, mis omakorda motiveeriks koostöö tegemist otseste seoste pinnalt. Otseseks seoseks võib olla ka teenuste leping. Kuigi kogudused ei ole Samaariaga organisatsioonilisest küljest seotud, on nende liikmete osalemine Samaaria töös muutumatu.

2.10. Sotsiaalse ettevõtte liigitus

2.10.1. Missioonist lähtuv liigitus

Samaaria on põhitegevuslikult rehabilitatsiooni keskus, mille kulude finantseerimist teostab ta valdavalt oma vahenditega. Alteri (2007:23) käsitluses liigitatakse missioonikeskseteks organisatsioonideks neid sotsiaalseid ettevõtteid, kelle selgeks eesmärgiks on edendada oma sotsiaalset missiooni, kasutades ära omafinantseerimise mudelit. Käesoleva töö empiirilises osas tuleb korduvalt välja Samaaria missioonile orienteeritus. Kuigi Alter (ibid) viitab asjaolule, et enamikke missioonikeskseid ettevõtteid iseloomustab ettevõtluse põimitus sotsiaalse missiooniga, on Samaaria puhul tegemist just ühe erandiga. Seda mõtet arendatakse edasi järgmises liigituses.

Alteri (2007:21-22) käsitles on missioonikesksed ettevõtted kõige vähem tõenäolised sattuma konflikti tulundusliku äritegevusega, kuna missiooni prioriteetsus ületab äritegevuse ületähtsustamise.

2.10.2. Sotsiaalse missiooni ja ettevõtluse integratsioonist lähtuv liigitus

Alteri (ibid) viitele toetudes peaks Samaaria liigituma sotsiaalse missiooni ja ettevõtluse integratsioonist lähtuvalt põimitud sotsiaalseks ettevõtteks. Põimitud sotsiaalsed ettevõtted on enamjaolt mittetulunduslikud ettevõtted (Alter 2007:26). Seda võib märgata ka Samaari puhul. Paraku ei saa sotsiaalse ettevõtte puhul tema juriidiline vorm alati määravaks. Põimitud sotsiaalsete ettevõtete puhul on sotsiaalsed programmid ja ettevõtlus lahutamatud - "sotsiaalsed programmid ja ärilised tegevused on üks ja see sama" (ibid). Samaaria küll võtab klientidelt teenuste eest tasu ja see on osa ettevõtluse tulust, kuid liiga väike osa võrreldes Samaaria kaupluste poolt teenitud tuluga. Sellest vaatenurgast tuleks Samaaria sotsiaalset programmi ja äritegevust vaadelda olulisel määral eraldatuna.

Alteri (2007:27) käsitles võiks Samaariat vaadelda pigem kui integreeritud sotsiaalset ettevõtet. Selle liigituse kohaselt sotsiaalne ja majanduslik tegevus kattuvad osaliselt äritegevusega (ibid), mida on selgelt näha ka Samaaria puhul, sest osaline kattuvus leiab aset vaid teenuste osas. Selle liigituse puhul väljendub sotsiaalsete ja majanduslike tegevuste vahel sünergia (ibid). Samaselt sellele liigitusele tegeleb Samaaria lisa tulude suurendamisega ettevõtluse kaudu, kuigi äritegevus, mis antud juhul on seotud kauplustega, ei ole seotud otseselt sotsiaalse missiooni täitmisega (ibid). Selline ettevõtte loob sotsiaalse väärtuse innovatsiooni kaudu ning võimendab rahalisi vahendeid olenemata allikast sotsiaalse eesmärgi täitmiseks (Reis, 1999: 3).

2.10.3. Päritolust ja arengust lähtuv liigitus

Spear et al (2009: 15) käsitles võib Samaariat liigitada sotsiaalse ettevõtte päritolust ja arengust lähtuvalt avaliku sektori eralduslikuks organisatsiooniks. Selle liigituse kohaselt võtavad sotsiaalsed ettevõtted üle teenused, mida varem pakkus avalik sektor. Näitena on toodud hoolekande ja sotsiaalsete teenuste pakkumist. (ibid 2009: 14-15)

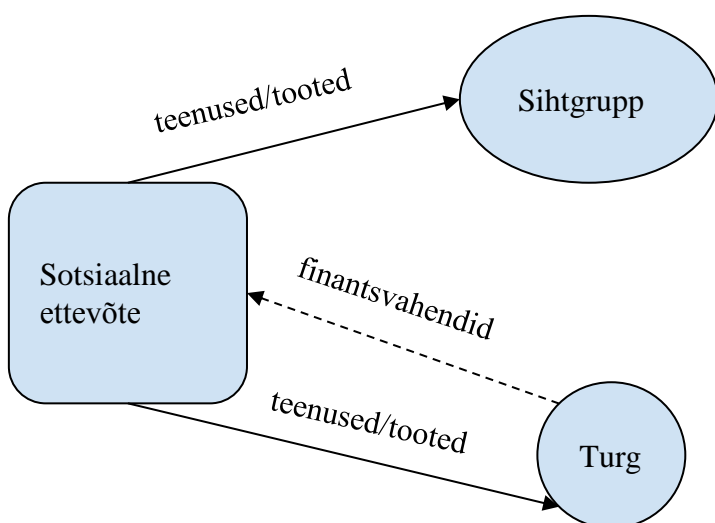
Samaaria algusaastatel ei tegelenud riik inimeste sotsiaalprobleemidega. Tänapäevaks on see küll muutunud (Arengukava 2017:7), kuid Samaaria osalemist selles protsessis võib vaadelda kui avalikult sektorilt ülevõetud teenuste osutamist. Senikaua, kui avalik sektor

seda aktsepteerib kasvõi kohalike omavalitsuste poolse koostöö võimaldamisega, võib pidada seda tööd üle võetuks aktsepteeritaval moel.

Selle käsitluse kohaselt võib Samaarial oma juhtimisstruktuuri üle võtta näiteks avaliku sektori kultuuri (ibid :14).

2.10.4. Tegevusest lähtuv liigitus

Lihtsustatud materjali alusel võiks ettevõtte tegevuse järgi Samaariat liigitada sotsiaalse investearingu mudeli (*social investment model*) alla, mille järgi sotsiaalne ettevõtte tekitab äritulu ja suunab selle sotsiaalse missiooni edendamiseks (Social... 2019). Alteri (2007:44) käsitluses on sarnane liigitus nimetatud teenuste subsideerimise mudeliks (*Service Subsidization Model*). See mudel ei erine omaduste poolest oluliselt integreeritud sotsiaalse ettevõtte mudelist. Ettevõtluslikku poolt vaadeldakse finantseerimise mehhanismina (ibid). Seda asjaolu võime täheldada Samaaria puhul, kui vaatleme peamiselt kaupluste tegevust ja eesmärki.

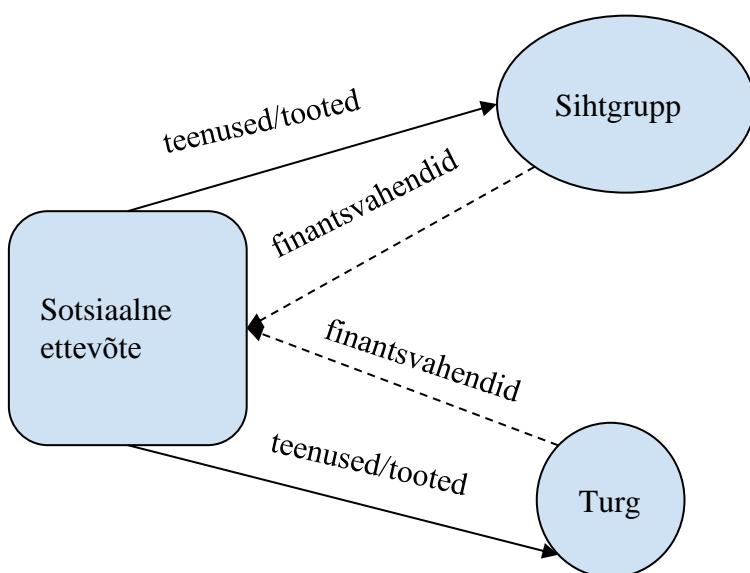

Joonis 9. teenuste subsideerimise mudel (Alter 2007:44)

Joonise järgi suunab sotsiaalne ettevõtte oma teenused või tooted turule ja saab vastu finantseeringu sotsiaalse eesmärgi elluviimiseks, suunates nüüd omakorda teenused või tooted sihtgrupini. Paraku ei kirjelda antud mudel täielikult Samaariat, sest tegelikkuses esineb Samaaria puhul ka nähtus, kus sihtgrupp suunab oma sissetulekud finantsvahenditena sotsiaalsele ettevõttele sotsiaalse eesmärgi saavutamiseks.

Kui käsitleda teenuste protsessi eraldi, leiab Samaarias aset teenuste pakkumine, mille eesmärgisk on sotsiaalse muutuse saavutamine või väärtuse loomine. Sellise kirjelduse järgi võib lihtsustatud liigituse järgi liigitada Samaariat toodete ja teenuste mudeliks (*goods/services model*), kus sotsiaalne ettevõtte pakub teenuseid (või tooteid) vähendamaks või suurendamaks sotsiaalset mõju (Social... 2019).

Alteri (2007:38) käsitluses võib sarnase liigituse alusel liigitada Samaariat tasulise teenuse mudeliks (*fee-for-service model*). Selle käsitluse järgi pakutakse teenust tasu eest sektoris (tervishoid, haridus jne), kus tegutsetakse. Kusjuures sihtrühma kliendid ei pruugi Alteri teoreetilises näites teenuse eest tervet hinda tasuda. Tasu teenuste eest võib hankida ka teistest allikatest. Oluline on see, et kulud saaksid kaetud. (ibid) Samaaria osutab rehabiliteerimiskeskusena teenust klientidele „sümboolse“ tasu eest. Teenuse tellija võib olla ka kohalik omavalitsus või muu institutsioon.

Joonis 10. Modifitseeritud tasulise teenuse ja teenuste subsideerimise mudel Alteri (2007) käsitluse põhjal

Sotsiaalse ettevõtte tegevusest lähtuvas liigituses ei leidu konkreetset mudelit näitlikustamaks Samaaria tegevust. Ainuke võimalus Samaaria liigitamiseks tegevuse alusel on kahe mudeli kombineerimine üheks liitmudeliks (Joonis 10) – tasulise teenuse ja teenuste subsideerimise mudel. Liitmudelit (*complex model*) iseloomustab kahe või rohkema mudeli ühendamise üheks mudeliks. (Alter 2007:46-47).

Lihtsustatud materjali järgi liigitub Samaaria hübriidmudeli alla, mille järgi on Samaaria erinevate sotsiaalsete ettevõtete kombinatsioon – teenuste ja sotsiaalse investeeingu mudel (Social... 2019).

2.10.5. Sotsiaalse ja majanduslikust dimensioonist lähtuv liigitus

Santos et al (2012:16) määratlus sarnaneb sotsiaalse ettevõtluse spekter käsitlusega, kus ühel pool telge paikneb tulunduslik ja teisel pool mittetulunduslik sektor. Sarnaselt võiks asetada ettevõtte erinevad tüübid järgmiselt: mittetulunduslik, sotsiaalse eesmärgiga mittetulunduslik, sotsiaalse eesmärgiga tulunduslik ja tulunduslik ettevõtte. Määratlemaks Samaaria tüüpi Santos et al (2012:16-17) käsitluses, peaks valima sotsiaalse eesmärgiga ettevõtete tüüpide vahel. Eelkõige liigitub Samaaria sotsiaalse eesmärgiga mittetulundusliku ettevõtte alla, kuna erinevalt teisest võimalusest, toimub selle tüübi puhul äritegevus mittetulundusliku staatuse all, samaaegselt on ka kasumi jagamine piiratud (ibid :16).

3. KOKKUVÕTE

Kristlik heategevusorganisatsioon Samaaria Eesti Misjon (edaspidi Samaaria) on väga selge sotsiaalse eesmärgi ja aktiivse äritegevusega sotsiaalne ettevõte. Põhitegevuslikult on Samaaria rehabilitatsioonikeskus, mille eesmärgiks on aidata marginaliseeritud inimesi tagasi tavapärase elu juurde. Peamiseks sihtgrupiks on alkohoolikud ja muu meelemürgi sõltlased, aga ka vanglast vabanenud isikud ja kodutud. Lisaks osutatakse teenuseid vanuritele hooldekodu näol. Samuti pakutakse toiduabi ja nõustamisteenust vähekindlustatud peredele.

Äritegevuse moodustab peamiselt kauplustes müüdav kasutatud kaup, mis on valdavalt humanitaarabina hangitud. Hollandist ostetakse ka kvaliteetsemat kaupa konkurentsipüsimise eesmärgil. Lisaks sellele kujundavad organisatsiooni tulu küttepuid tootmine ja müük ning erinevad toetused ja annetused. Oluline on siinjuures märkida, et äritegevusest saadav tulu moodustab põhilise osa organisatsiooni sissetulekust katmaks organisatsiooni toimimiseks vajalikud kulud.

Esitatud kirjelduses avalduvad kaks peamist sotsiaalsele ettevõttele iseloomulikku omadust: sotsiaalne ja majanduslik dimensioon, mille koostoimel tegeletakse segatud väärtuse loomisega (Emerson 2003; Alter 2007:16). Segatud väärtuse avaldumise uurimisel leiti sihtrühmiti järgmised tulemused:

- **Kapital.** Kapitali moodustab nii äritegevusest kui toetustest saadav tulu. Kuigi sarnane nähtus avaldub tänapäeval ka tulule orienteeritud ettevõtetes, on erinevuseks sotsiaalse missiooniga seotud toetused.
- **Varustaja.** Kaubeldavad tooted moodustavad nii organisatsiooni oma vahendite eest ostetud kaubad (Hollandi mööbel) ja toore (puupalk küttepuid tootmiseks) kui ka välispartnerite poolt humanitaarabi korras hangitud tooted, mis moodustab kõige suurema osa äritegevuse tulust.
- **Teenused.** Pakutavate sotsiaalsete teenuste eest võetakse (“sümboolset”) soodustusega tasu, mis kaetakse kliendi sissetulekuga sõltumata selle liigist (pension, toimetulekutoetus, muud sotsiaaltoetused ja sissetulekud). Võimalik on ka annetuste abil või Samaarias töötades end tasa teenida.
- **Tööjõud.** Tööjõu moodustavad palgalised töötajad ja vabatahtlikud, aga ka rehabiliteeritavad ja ÜKT korras osalevad isikud.

Samaaria on autonoomne organisatsioon kasutades demokraatlikku osaluspõhist juhtimist. Organisatsiooni sotsiaalne innovatsioon avaldub koostöös erinevate institutsioonide ja partneritega. Võrgustikest teeb Samaaria koostööd vaid Avatud Lootuse Fondiga, mis ühendab erinevad kristlikud rehabilitatsioonikeskused.

Sotsiaalse ettevõtte erinevast liigitusest lähtuvalt võib Samaariat liigitada järgmiselt:

- **Missioonist lähtuv liigitus** (Alteri 2007). Samaaria on missioonikeskne sotsiaalne ettevõtte, mis Alteri (2007) käsitluses viitab sellele, et organisatsiooni peamiseks eesmärgiks on sotsiaalne missioon ning seega organisatsiooni kaldumine liiga tulunduslikuks ettevõtteks on vähetõenäoline.
- **Sotsiaalse missiooni ja ettevõtluse integratsioonist lähtuv liigitus** (Alter 2007). Samaaria on integreeritud sotsiaalne ettevõtte, mida iseloomustab sotsiaalse ettevõtte innovaatiline lähenemine sotsiaalsesse missiooni ja rahaliste vahendite võimendamisse.
- **Päritolust ja arengust lähtuv liigitus** (Spear 2009). Samaaria on avaliku sektori eralduslik organisatsioon. See tähendab, et Samaaria on oma missiooni üle võtnud avalikult sektorilt. Sellistel organisatsioonidel on oht oma juhtimisstruktuuri võtta üle avaliku sektori kultuuri.
- **Tegevusest lähtuv liigitus** (Social... 2019; Alter 2007). Samaaria on hübriid (teenuste ja sotsiaalse investearingu mudel) või liitmudelina (tasulise teenuse ja teenuste subsideerimise mudel) tegutsev sotsiaalne ettevõtte.
- **Sotsiaalse ja majanduslikust dimensioonist lähtuv liigitus** (Santos et al 2012:16). Samaaria on sotsiaalse eesmärgiga mittetulunduslik ettevõtte, mis tähendab seda, et Samaaria kaldub kindlalt teenima sotsiaalset missiooni ning tema kasumijaotus on piiratud.

Seos usulise ühendusega. Samaaria tegutseb kogudustest sõltumatult, juuriidiline seos usuliste ühendustega otseselt puudub. Samaaria on kogudustega seotud läbi organisatsioonis osalevate liikmete, töötajate ja vabatahtlike, kes on kõik valdavalt kristlased. See asjaolu paneb siiski olulise aluse kristliku usu ja praktika lahutamatusel Samaarias. Koostöö kogudustega on aja jooksul nõrgenenud, kuid on paranemas. Võimalik, et otsese seose puudumine on üks selle põhjustes. Otsene seotus looks aluse otsesteks kohustusteks ja motiveeriks sellel tuginedes koostööle.

Vaimne dimensioon. “Me oleme ikkagi kristlased (Intervjuu).” on identiteet, mis käib kaasas kogu Samaaria tegevusega. Selles väljendub usk ja lootus kristlikule Jumalale ja õpetusele ning see on ka sotsiaalsete programmide ja sotsiaalsete suhete loomise alustalaks. Usku ei suruta kellelegi peale. Programmi aidatakse lõpuni läbida ka neil, kes uskuda ei taha. Sellegipoolest on rohkemal või vähemal määral suhete loomise tulemuseks kristliku usu ja usklike hulga kasv, aga ka sotsiaalse programmi kohaselt vabanemine probleemidest ning astumine tagasi uude ellu. Kristlikul õpetusel baseeruvad teenused loovad sotsiaalse väärtuse. Samaaria töötajaid ja vabatahtlikud on kui usulise väärtusloome agendid, kes suhete loomisega aitavad kaasa usulise väärtuse avaldumisele.

Lõpetuseks

Kristlike sotsiaalsete ettevõtete analüüsimisel ja uurimisel ei tasuks tähelepanu pöörata vaid neile omastele sotsiaalsele ja majanduslikule dimensioonile. Kuna usk on kristliku sotsiaalse ettevõtte lahutamatu osa ja sotsiaalsete programmide alustala, on oluline arvestada kristlike sotsiaalsete ettevõtete uurimisel ka vaimset dimensiooni. Sellisel juhul ei ole tegu enam duaalse süsteemi segatud väärtustega, vaid triaalse süsteemi segatud väärtustega.

Praegusel ajal on näha, et sotsiaalne ettevõtlus ja üldine altruistlik tegutsemisviis on kujunemas omamoodi popkultuuriks. Uurimuse käigus avastati veel kristliku taustaga Samaariale sarnaseid sotsiaaletttevõtluslikke organisatsioone. Kristlikke sotsiaalseid ettevõtteid võiks eraldi uurida rohkem, mis võiks olla julgustustavaks ja abistavaks nende arengule ning juurde tekkele. Kogudus on soodne keskkond samade väärtustega inimeste ühendamiseks. Samuti on kristlik õpetus motiveeriv tegutsemaks heategevuslikult ning altruistlikult.

Käesolevat uurimust saaks kasutada inspiratsiooniks teiste taoliste uurimuste teostamiseks. Soovitav on uurida kristlikke sotsiaalseid ettevõtteid rohkem segatud väärtuste põhiselt ning triaalse süsteemina, kus on esindatud kolm dimensiooni: sotsiaalne, majanduslik ja vaimne. Vaimse dimensiooni käsitlemisel oleks hea uurida lisaks usust tulenevatele seostele ka seoseid koguduse ja selle liikmetega. Suurema valimi moodustamisel on kasulik uurida liigitusi, et eraldada erinevad organisatsioonid uurimuste jaoks kategooriatesse. Esmalt võiks tegeleda kristlike sotsiaalsete ettevõtete kaardistamisega ja seejärel nende liigitamisega nii olemasolevate traditsiooniliste sotsiaalse ettevõtete liigituste alusel kui ka välja töötada vaimsest dimensioonist lähtuv liigitus või liigitused.

Antud uurimuse nõrkusteks on valimi väiksus. Uuritud on vaid ühte ettevõtet, mis liigitub iga liigituse järgi vaid ühe kindla tüübi järgi ning ei pruugi kajastada reaalselt praktikat Eestis. Antud töö puhul oleks veel parem olnud uurida erinevat tüüpi kristlikke sotsiaalseid ettevõtteid, et tuua välja erisusi seoses vaimse dimensiooni esinemise ja seostega usulise ühendustega. Praeguseks on teada, et näiteks Sõbralt Sõbrale kaupluste kett on juriidiliselt seotud usuliste ühenduste liiduga, samuti teades põgusalt selle tausta võib teda erinevalt liigitada.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. **Abu-Saifan, S.** (2012). Social Entrepreneurship: Definition and Boundaries. *Technology Innovation Management Review*. pp 22-27.
[https://timreview.ca/sites/default/files/article_PDF/Saifan_TIMReview_February2012_2.pdf]
2. **Addae, E, A.,** (2018) Pathways to sector selection: A conceptual framework of social enterprises. *Nonprofit Management and Leadership*. University of Arizona 28:349-365. [<https://doi.org/10.1002/nml.21297>]
3. **Alter, K.** (2007) Social Enterprise Typology. Virtue Ventures LLC, 124 lk.
<https://isfcolombia.uniandes.edu.co/images/201519/LRD31.pdf>.
4. Arengukava (2017). Samaaria Eesti Misjon, lk 17
5. **Baron, R., Shane, S., Reuber, A.R.** (2008). Entrepreneurship: A process perspective, 1st Canadian edition. Canada: Thomson Nelson. p. 496
6. **Beats J. M.** (2011). An Inductive Study on How Business as Mission Entrepreneurs Decide to Start Businesses. (Dokoritöö) George Fox University School of Business. Oregon, USA, p 134.
7. **Bouchard, M. J.** (2012). Social innovation, an analytical grid for understanding the social economy: The example of the Quebec housing sector. *Service Business*, 6, 47-59.
8. **Christiansen, L.** (2008) Faith-based Social entrepreneurship. Business As Mission - M.Sc. Int. Business and development studies. Copenhagen Business School. Master thesis. p 64.
https://studenttheses.cbs.dk/bitstream/handle/10417/681/linda_christiansen.pdf?sequence=1 (19.04.2019)
9. **Dees, J. G.** (1998). Enterprising Nonprofits. – *Harvard Business Review*, Vol. 76, Issue 1, pp. 54-67.
10. **Defourny, J. Nyssens. M.** (2012) The EMES approach of social enterprise in a comparative perspective -- EMES European Research Network asbl
http://www.emes.net/site/wp-content/uploads/EMES-WP-12-03_Defourny-Nyssens.pdf (21.04.2019)
11. Diakooniatöö kogudustes -- Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku diakooniatöö. [WWW]

http://www.eelk.ee/diakoonia/y_diakooniatoo_kogudustes.php (20.03.2019)

12. **Dougherty, K. D., Griebel, J., Neubert, M. J., Park, J. Z.** (2013). A religious profile of American entrepreneurs. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 52(2), 401-409.
13. **Drayton, B., Budinich, V.** (2010). A New Alliance for Global Change – *Harvard Business Review*, vol. 88, issue 9, pp 56-64
14. **Drayton, W.** (2002). The citizen sector: Becoming as entrepreneurial and competitive as business. *California management review*, vol. 44, pp 120-133.
15. **Edwards, S. M. E., Matti, C. E., Alcántara, E.** (2012). Fostering quality of life through social innovation: A living lab methodology study case. *Review of Policy Research*, 29, 672-692.
16. Eetikakoodeks (2009). MTÜ Samaaria Eesti Misjon (<http://www.samaaria.ee/images/Dokumendid/Eetikakoodeks.pdf>) 25.04.2019
17. **Emerson, J.** (2003) Blended Value Proposition: Integrating Social and Financial Returns, *California Management Review*, Vol. 45, No. 4.
18. **Emerson, J., Twerksy, F.** (1996). New social entrepreneurs: The success, challenge and lessons of non-profit enterprise creation. San Francisco: Roberts Foundation, Homeless Economic Development Fund. p 20 [<https://community-wealth.org/sites/clone.community-wealth.org/files/downloads/report-redf96-intro.pdf>]
19. **Geertz, C.** (1993). Religion as a cultural system. In *The interpretation of cultures: selected essays* (87-125). Fontana Press.
[http://nideffer.net/classes/GCT_RPI_S14/readings/Geertz_Religion_as_a_Cultural_System_.pdf]
20. **Gillespie, T., Lucas, T.** (2012) Blurring the boundaries: Emerging legal forms for hybrid organizations implications for christian social entrepreneurs - Peer-Reviewed Articles - Northwest University Vol 15, No 1, p 11-28 [<https://cbfa-jbib.org/index.php/jbib/article/view/164/164>] (19.04.2019)
21. **Harrisson, D., Chaari, N., Comeau-Vallée, M.** (2012). Intersectoral alliance and social innovation: When corporations meet civil society. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 83, 1-24.
22. **Hsu, G., Hannan, M.** (2005). Identities, genres, and organizational forms. *Organization Science*, 16(5), 474–490.

23. **Hulgard, L.** (2010) Discourses of social entrepreneurship - variations of the same theme? – Working paper no. 10/01. s.l: EMES European Research Network. Hunter, C. 2010. pp. 1-21.
24. Kauplused – Samaaria Eesti Misjon [WWW]
(<http://www.samaaria.ee/kauplused>) 20.03.2019
25. **Kerlin, J. A.** (2012) Social Enterprise in the United States and Abroad: Learning from Our Differences. In Mosher-Williams, R. Researching Social Entrepreneurship, Arnova Occasional Papers, Vol. 3.
http://nationalcne.org/index.cfm?fuseaction=feature.display&feature_id=141
26. **Kerlin, J. A.** (2006) Social Enterprise in the United States and Europe: Understanding and Learning from the Differences. - Voluntas, Vol. 17, pp. 247-263.
http://inovum.si/social/public/files/social_enterprise_in_the_united_states_and_europe.pdf
27. Kes me oleme? – Samaaria Eesti Misjon [WWW]
(<http://www.samaaria.ee/>) 20.03.2019
28. **Kistruck, G. M., Beamish, P. W.** (2010). The interplay of form, structure, and embeddedness in social intrapreneurship. Entrepreneurship: Theory and Practice, 34, 735-761.
29. **Kuratko, D., Hodgetts, R.** (1998). Entrepreneurship: A contemporary perspective, 4th edition. New York: Dryden Press.
30. **Lettice, F., & Parekh, M.** (2010). The social innovation process: Themes, challenges and implications for practice. International Journal of Technology Management, 51, 19-158.
31. Mis on sotsiaalne ettevõtlus? – Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik. [WWW]
<https://sev.ee/mis-sotsiaalne-ettevotlus/> (20.03.2019).
32. **Lucas, T.** (2010). Social Entrepreneurship: Exploring the Link between Concept Definition and Application in Christian University Business Programs. Proceedings of the Christian Business Faculty Association.
33. **Mariotti, S.** (2007). Entrepreneurship: Starting and operating a small business. New Jersey: Pearson Prentice Hall. p 570
34. Mis on Samaaria – Samaaria Eesti Misjon [WWW]
(<http://www.samaaria.ee/kauplused/9-samaariast/3-mis-on-samaaria>) 20.03.2019

35. **Mulgan, G.** (2006). The process of social innovation. *Innovations: Technology, Governance, Globalization*, 1, 145-162.
36. **Noruzi, M. R., Westover, J. R., Rahimi, G. R.** (2010). An exploration of social entrepreneurship in the entrepreneurship Era. *Asian Social Science*, Vol 6(6), 4-10.
37. **Nõlvak, Mihkel.** Samaaria Eesti Misjon. Autori intervjuu. Üleskirjutis. Tartu. 11.04.2019
38. **Peredo, A. M., McLean, M.** (2006) Social Entrepreneurship: A Critical Review of the Concept. *Journal of World Business*, Vol. 41, No. 1, pp.
39. **Philip T. R; Valerie A. Taylor; Evans, W, R.** (2016) Founded by Faith: Social Entrepreneurship as a Bridge between Religion and Work - *Journal of Entrepreneurship and Ethics*. p 33.
40. **Phillips. W., Lee. H., Ghobadian. A., O'Regan. N., James, P.** (2015). Social Innovation and Social Entrepreneurship: A Systematic Review - *Group & Organization Management*, Vol. 40(3) 428–461
[<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1059601114560063>]
41. **Phills, J. A., Deiglmeier, K., Miller, D. T.** (2008). Rediscovering social innovation. *Stanford Social Innovation Review*, 6, 34-43
42. **Porter, M. E., Kramer, M. R.** (2011). Shared Value: How to reinvent capitalism and unleash a wave of innovation and growth. – Boston: Harvard Business Review, pp. 62-77.
<http://www.nuovavista.com/SharedValuePorterHarvardBusinessReview.PDF>
43. **Põhikiri.** (2015) Mittetulunduslikühing Samaaria Eesti Misjon (http://www.samaaria.ee/images/Dokumendid/SM_pohikiri_2015_registris.pdf)
25.04.2019
44. **Reis, T.** (1999). Unleashing the new resources and entrepreneurship for the common good: A scan, synthesis and scenario for action. Battle Creek, MI: W.K. Kellogg Foundation. [<http://nncg.issuelab.org/resources/11505/11505.pdf>]
45. Samaaria Eesti Misjon. Majandusaasta aruanded 1996-2000; 2008-2017.
46. **Santana. C. G.** (2014). Social innovation: Moving the field forward. A conceptual framework - *Technological Forecasting and Social Change*, Vol. 82, pp. 42-51. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162513001236>
47. **Santos, D. G, Mendonça J., Amaral, M.** (2012). From Nonprofit to For-

Profit enterprises: Entrepreneurial ventures typology. University of Cambridge/ The Moeller Centre. p 21.

https://conference.druid.dk/acc_papers/g0y3rkfccblb110vd4ec2bbb1dbvc.pdf
(20.03.2019)

48. **Sarah. H., Alvord. L., Brown. D., Letts. C. W.** (2004). Social Entrepreneurship and Societal Transformation An Exploratory Study – The Journal of Applied Behavioral Science, Vol. 40 No. 3, September 2004 260-282

49. **Sharir, M., Lerner, M.** (2006). Gauging the success of social ventures initiated by individual social entrepreneurs. Journal of World Business, 41, 6-20.

50. **Shumba, V.** (2015) The Role of Christian Churches in Entrepreneurial Stimulation. The International Journal Of Business & Management (ISSN 2321 – 8916). Vol 3, issue 7 july 152-157

51. Social Enterprise – Community Industry Group [WWW]
<http://communityindustrygroup.org.au/wp-content/uploads/FACT-SHEET-Social-Enterprise-WEB.pdf> (20.03.2019)

52. Social enterprise in europe. Developing legal systems which support social enterprise growth. (2015) European Social Enterprise Law Association.
https://esela.eu/wp-content/uploads/2015/11/legal_mapping_publication_051015_web.pdf
(20.03.2019).

53. Social entrepreneurship from a christian perspective. Graduate Theological Foundation. [WWW] <https://www.gtfeducation.org/images/dynamic/file/Social-Enterprise-Electronic-Monograph1.pdf> (19.04.2019)

54. Sotsiaalsed ettevõtted Eestis. Väärtus ühiskonnale. 14 näidet. (2016) Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik. (<https://sev.ee/wp-content/uploads/2017/06/sotsiaalsed-ettevotted-eestis.pdf>) (21.03.2019)

55. Sotsiaalse ettevõtja juriidiline abimees. (2014). Tallinn: Advokaadibüroo VARUL ja Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik. (https://sev.ee/wp-content/uploads/2017/06/sotsiaalse-ettevotja-juriidiline-abimees_uuendatud-08-2014.pdf) (21.03.2019)

56. **Spear, R.** (2007) Religion and Value-based Social Entrepreneurship. Paper presented at the 3rd International Social Entrepreneurship Research Conference (ISERC), Copenhagen, Copenhagen Business School

57. **Spear, R., Cornforth, C., Aiken, M.** (2009) The Governance challenges of social enterprises: Evidence from a UK empirical study. - *Annals of Public and Cooperative Economics*, Vol. 80, No. 2, pp. 247-273
https://www.researchgate.net/publication/46541826_The_Governance_Challenges_of_Social_Enterprises_Evidence_from_a_UK_Empirical_Study
58. **Tunehag, M.** (2006): "business-as-mission": An introduction. Working paper, Sweden.
[https://europartners.org/images/resources/Business_Gods_Way/BusinessAsMission_MatsTunehag_2006.pdf]
59. **Tunehag, M.** (2008). Good Means Business. An introduction to Business as Mission, BAM. World Evangelical Alliance Mission Commission Associate.
(https://www.lausanne.org/docs/BAM_singapore_book_chapter.pdf) 23.03.2019
60. **Zahra S.A., Gedajlovic, A., Neubaum, D.O., Shulman, J.M.** (2009). A typology of social entrepreneurs: Motives, search processes and ethical challenges. – *Journal of Business Venturing*, vol. 24, issue 5, pp 519-532.
61. **Ziegler, R.** (2010). Innovations in doing and being: Capability innovations at the intersection of Schumpeterian political economy and human development. *Journal of Social Entrepreneurship*, 1, 255-272.
62. **Thake, S., Zadek, S.** (1997). Practical people, noble causes: How to support community social entrepreneurs. New Economics Foundation, London, p 58
63. **Toplaan, J.** (2016). Koguduse tegevus sotsiaaltöö vaatepunktist lähtudes. (Magistritöö). Tartu Ülikooli sotsiaalteaduste instituut. Tartu.
64. **Townsend, D. M., Hart, T. A.** (2008). Perceived institutional ambiguity and the choice of organizational form in social entrepreneurial ventures. *Entrepreneurship: Theory and Practice*, 32, 685-700.
65. Usuteaduse magistriõppe õppekava. EELK Konstitoorium.
[<http://ui.eelk.ee/index.php/et/ui-tta1/ui-tta-oppekava/117-usuteaduskond/oppekavad/oppekavad-3>] 19.04.2019
66. **Young, D. R.** (2012). Are we going the right way? Centre for Philanthropy Studies Basel, pp 1-2.
http://ceps.unibas.ch/fileadmin/ceps/redaktion/Philanthropie_Aktuell/PA_03_12_engl.pdf

67. **Yunus, M.** (2007). Creating a World Without Poverty. Philadelphia: Perseus Books, pp. 272.
68. What is Business as Mission? (2018) -- Business as Mission [WWW]
<http://businessasmission.com/get-started/#tab-id-1> (20.04.2019)

LISAD

Lisa 1. Raamatupidamisandmed

Teemaatiline kood	2009	2010	2011
Äritegevus	Annetatud kaupade müük Küttepude müük Sotsiaalteenuste müügitulu	Annetatud kaupade müük Küttepude müük Sotsiaalteenuste müügitulu Mööbli restureerimine	Annetatud kaupade müük Küttepude müük Sotsiaalteenuste pakkumine KOV-ile
Probleemid ja tagasilöögid	Majandussurutis Müügitulu vähenemine Riigipoolsete toetuste vähenemine Kaupluse sulgemine Töötajate arvu vähendamine	Majandussurutis Müügitulu vähenemine Annetatud kaupade vähenemine Nõudluse muutus (klientide soov kvaliteetsema kauba järgi) Kauba müügi sessoonsus Seadmete, masinate probleem (kaubiku rike)	Müügitulu vähenemine Konkurents valdkonnas (kasutatud riiete müük) Nõudluse muutus (klientide soov kvaliteetsema kauba järgi)
Sotsiaalne missioon	Rehabiliteerimine Sotsiaalhoolekandeteenused	Rehabiliteerimine Sotsiaalhoolekandeteenused	Sotsiaalhoolekandeteenused
Taristu	Hiiu maal juurdeehitus - tööteraapia ruum - mööblimüük Haapsalus, Pärnus kinnisvara ost Remont	3 kauplust Haapsalus 3 kauplust Pärnus 1 kauplus Hiiu maal 3 rehabilitatsioonikeskust	Haapsalu keskuse õueala ehitus
Kaasatud rahastus ja toetused	Müügitulu Eraisikute annetused Juriidiliste isikute annetused KOVile ja riigile teenused EAS projekt Laenud	Müügitulu Eraisikute annetused Juriidiliste isikute annetused KOVile ja riigile teenused KÜSK projekt Euroopa Sotsiaalfondi projekt Laenud	Müügitulu Eraisikute annetused Juriidiliste isikute annetused KOVile ja riigile teenused KOVidelt toetused Euroopa Sotsiaalfondi projektid KÜSK projekt
Koostöö partnerid ja projektid	EAS KOV Töötukassa Välismaised kristlikud organisatsioonid	KÜSK KOV Töötukassa Välismaised kristlikud organisatsioonid	KÜSK KOV
Rehabiliteeritavate kaasatus	Majapidamisülesanded Küttepude tootmine	Heakorratööd Küttepude tootmine Mööbli restaureerimine	
Sihtgrupp	15 reh.teenuse saajat	125 reh.teenuse saajat	103 reh.teenuse saajat 17 eakat
Töötajad	30	30	31
Liikmete arv	31	32	32
Usk ja kogudus			Hoolealuste osalus pühapäevastel jumalateenistustel

Teemaatiline kood	2012	2013	2014
Äritegevus	Annetatud kaupade müük	Annetatud kaupade müük	Annetatud kaupade müük
Probleemid ja tagasilöögid			
Sotsiaalne missioon	Sotsiaalhoolekandeteenused	Sotsiaalhoolekandeteenused	Sotsiaalhoolekandeteenused
Taristu	Puukuuri projekt Pärnu - haljastus		Keskukütte katel - Soome
Kaasatud rahastus ja toetused	Müügitulu Eraisikute annetused Juriidiliste isikute annetused KOVile ja riigile teenused EAS projekt KÜSK	Annetused/Toetused Eesti Kultuurkapital KOP	Annetused/Toetused KOV
Koostöö partnerid ja projektid	Sotsiaalkindlustusamet KOV Töötukassa Välismaised kristlikud organisatsioonid	Sotsiaalkindlustusamet	Välismaised kristlikud organisatsioonid Töötukassa Sotsiaalkindlustusamet
Rehabiliteeritavate kaasatus	Majapidamisülesanded Küttepuude tootmine	Majapidamisülesanded Küttepuude tootmine Mööbli restaureerimine Vanurite aitamine	Majapidamistööd Küttepuude tootmine Vanurite aitamine
Sihtgrupp	15 reh.teenuse saajat	165 inimest	Haapsalu 62 inimest Hiiumaa
Töötajad	30	32	33
Liikmete arv	32	30	32
Usk ja kogudus	Hoolealuste osalus pühapäevastel jumalateenistustel	Jumalateenistused Misjoni külastused Piiblitunnid	Hoolealuste osalus pühapäevastel jumalateenistustel

Teemaatiline kood	2015	2016	2017
Äritegevus	Annetatud kaupade müük	Annetatud kaupade müük	Annetatud kaupade müük
Probleemid ja tagasilöögid			
Sotsiaalne missioon	Sotsiaalhoolekandeteenused	Sotsiaalhoolekandeteenused	Sotsiaalhoolekandeteenused
Taristu			
Kaasatud rahastus ja toetused	Annetused/Toetused KOVile ja riigile teenused	Annetused/Toetused KOVile ja riigile teenused	Annetused/Toetused
Koostöö partnerid ja projektid	Sotsiaalkindustusamet Politsei KOV Töötukassa Välismaised kristlikud organisatsioonid	Politsei Töötukassa Välismaised kristlikud organisatsioonid	Politsei Töötukassa Välismaised kristlikud organisatsioonid KOV
Rehabiliteeritavate kaasatus	Majapidamisülesanded Vanurite aitamine Küttepude tootmine	Majapidamisülesanded Vanurite aitamine Küttepude tootmine	Majapidamisülesanded Vanurite aitamine Küttepude tootmine
Sihtgrupp	145 reh.teenuse saajat	172 reh.teenuse Saajat ÜKT - 27	129 reh.teenuse saajat ÜKT – 17 Nõustamine 110
Töötajad	30	29	30
Liikmete arv	30	30	30
Usk ja kogudus	Jumalateenistused Piiblitunnid, arutelud, nõustamised	Jumalateenistused Piiblitunnid, arutelud, nõustamised	Jumalateenistused Piiblitunnid Meeste palvus

Lisa 2. Äritulud ja –kulud

Äritulud ja -kulud 1996 – 2000 ja 2008 - 2010

	1996	1997	1998	1999	2000	2008	2009	2010
Annetused ja toetused	4689	6099	556	7558	5584	58006	49623	132612
Tulu ettevõtlusest	93898	110237	116888	134551	154910	430837	428456	366020
Muud tulud								
Tegevuskulud	46272	57344	48660	75008	79038	273629	232345	227261
Tööjõukulud	43822	52189	49340	67090	67455	250423	209728	233301
Põhivara kulum	7683	3779	5634	7361	7965	10613	12535	16250
Muud ärikulud	770	554	485	157	116	2255	2805	5295

Äritulud ja -kulud 2011 - 2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Annetused ja toetused	166172	153558	31742	26058	33074	31030	15277
Tulu ettevõtlusest	363869	384920	390664	396050	402111	403400	439389
Muud tulud				3540	84	6549	3746
Tegevuskulud	226186	226606	179818	178154	194108	215346	219712
Tööjõukulud	248621	257043	233111	232558	243442	239153	240320
Põhivara kulum	14902	22562	23751	22880	17377	15016	16817
Muud ärikulud	3502	522	1265	924	939	1822	4561

Ärivaljundid 2009 – 2010, 2013 – 2014 ja aritmeetiline keskmine

	2009	2010	2013	2014	Keskmine
Kasutatud toodete müük	428455	307732	367493	368392	368018
Teenuste müük	64922	57287	85965	106442	78654
Küttepuid müük	9319	999	15339	18355	11003
Toetused/annetused	49622	132611	31742	26058	60008

Lisa 3. Intervjuu

1. Kuidas te kirjeldaksite seda organisatsiooni?

See mudel on nüüd juba aastaid ja aasta kümneid toiminud. Ja see on üks hea viis olnud, et inimesed, kes tahavad aidata, panustada ka selles mõttes teiste inimeste aitamisega, kes on sattunud raskustesse, sõltuvustesse, siis samaaria ongi loodud selle eesmärgiga. Siin on turvakodud ja inimesed, kes siis tegelevad nende abivajajatega. See kõik vajab ka ressursi ja, et neid kulusid katta, siis on meil loodud ka kasutatud asjade poed, kus me saame realiseerida sellist kaupa, mida inimesed omakorda annetavad meile. See on ka abi nende poolt, kes tahavad panustada läbi asjade annetamisega. Selles mõttes on see nagu topelt. Kuna me realiseerime neid suhteliselt odava hinnaga, siis need inimesed, kes omakorda meie asju ostavad, saavad mõistliku hinnaga endale riided selga ja ka muud asjad koju, kodukaupu soetada. Plus siis see, et asjad, mis tavaliselt visatakse prügikasti, leiavad nüüd taaskasutust. See on nüüd läinud omakorda populaarseks, kui ta oli vanasti. See ka säästab keskkonda. Taaskasutus ja sotsiaalettevõtte, et igal viisil saab neid tegevusi siduda ja ühendada.

2. Kas Sammaria on sotsiaalne ettevõtte?

No, jah! Võib ka nii öelda.

3. Kas te olete koostööd teinud mõne võrgustikuga, näiteks SEV?

Ei ole küll. Sõbralt Sõbrale omadega teeme koostööd, ja ka skandinaavias selliste ettevõtetega, kes tegelevad sarnaste asjadega ja suunavad oma tulud heategevusse. Ka nemad suunavad oma kaubad ühel ja teisel viisil turule, ja nemad aitavad ka meid. Saadavad meile neid asju, mida saame poes müüa, selles mõttes on meil küll koostöö.

4. Millistel põhjustel olete otsustanud SEV-ga mitte koostööd teha?

Me ei ole seda teinud. Sellel ei olegi põhjust, me lihtsalt ei ole seda teinud. Võib-olla ei ole sinna maani jõudnud. võib-olla peaks tegema. Et otseselt seda põhjust nagu ei ole, lihtsalt ei ole sellega tegelenud. Ei ole selle kohta ka uurinud. Me pigem teeme koostööd teiste rehabilitatsiooni keskustega eestis. Oleme võtnud suuna, et teha koostööd nendega ja õppida nendelt ja toetada üksteist, kes siis ka omakorda tegelevad siis sarnaselt hädas olijate aitamisega. Ja neil mõnedel on ka võib-olla sellised väiksed poed, kes müüvad ka sarnaselt neid asju väiksemas mastaabis. Et seda koostööd me praegu teeme.

5. Kas selle jaoks on olemas ka mõni rehabilitatsiooni keskusi ühendav võrgustik või organisatsioon?

Jah, seda on loodud. Aasta aega tagasi loodi Eestis selline asi nagu Avatud Lootuse fond. Ja tema ongi loodud selle jaoks, et nad on ühendanud need rehabilitatsiooni keskused üle Eesti, et siis kordineerida nende tööd, ühendada neid ja neid aidata. Ja samas nagu, et siis saaks üheskoos mingeid asju arendada, ja ka riigiga koos, ja teistega. Nemad nagu esindavad ja teevad palju tööd ära, et meil kaasa arvatud samaarial võiks paremini minna. Et selline asi on küll nagu loodud, mis siis ühendab kõiki neid turvakodusid Eesti maal - kristlikke turvakodusid, mitte teisi, jutt käib kristlikest turvakodudest. See ühendab 20 keskust üle Eesti. Ja 300 voodi kohta vist, aga see info on kõik olemas kodulehel. See on selline uus asi, mida me oleme aasta aega teinud, ja oleme saanud palju kasu sellest.

6. Kuidas tegevus alguse sai? Kodulehele on kirjutatud, et see loodi allorganisatsioonina.

Taasiseseisvumise ajal, samal päeva, sama vana. Soome samaaria tähistab 50-ndat juubelit see aasta. Aga läbi Haapsalu koguduse kontaktide. Koos haapsalu koguduse inimestega loodi Samaaria mission. Sellel ajal oli nimi natuke teine. Soome samaaria grupp, tal on mitu ettevõtet ja erinevates valdkondades ka toimivad. Aga ta võis alguses olla allorganisatsioon, ma ei mäleta. Aga praegu me oleme erladi, täiesti sõltumatud, kuigi me teeme kaastööd. Aga me ei ole nagu allorganisatsioon.

7. Kes on need rehabilideeritavad?

Me võtame endale sellised inimesed. 90% on sõltlased, aga mõned on kas oma töökoha kaotanud, ja elukoha ka ära kaotanud, ja täitsa põhja läinud omadega. Enamus langeb ka alkoholismi või ka mõnuainetesse. Et kellel pole ka kodu, te oleme ka neid aidanud. Aga enamjaolt on nad ikkagi sõltlased. Selleks ongi samaaria loodud, et kui Piiblit lugeda, halastajast samaarlasest, siis meil on nagu kaastunne. Me tahame aidata neid inimesi ja selle jaoks ongi meil loodud need turvakodud, kus me saame inimesele peavarju anda, kõhu täis sööta, riided selga panna ja samas pakkuda tegevust. Igal hommikul alustame päeva piiblitunniga, kus me uurime piiblit, palvetame, räägime asjadest, sellest saavad küsimusi esitada, ja hingehoidlikult vestelda, ja aidata. Päeval on siis erinevad tegevused - läbi tööliste tegevuse - erinevad tööd, mida saab siis teha.

8. Kas tegelete pigem sotsiaalse rehabiliteerimisega või ka meditsiinilise?

Jah, sotsiaalne rehabiliteerimine. Kui on kellegi vaja midagi, siis me lähme ikkagi arsti juurde ja haiglasse. Aga siin kohapeal me sellise asjaga ei tegele.

9. Kirjeldage seda, kuidas näeb välja rehabilitatsioon, kuidas rehabiliteeritav algselt teieni jõuab?

Küsitakse jah, et kuidas see inimene informatsiooni saab. Seda on mitmel viisil. Meil on väga hea koostöö kohalike omavalitsustega, nemad suunavad või kohalikul sotsiaaltöötajal või hooldajal, kes tegeleb sotsiaalvaldkonnaga, ja on teada, et on inimene, kellel on vaja, kes abi vajab. Teades olukorrast, siis ta helistab meile, siis me räägime, siis see inimene suunatakse siia. Aga meile tulevad mitmed ka vanglatest. Vanglatega teeme koostööd. Inimesed seal teavad, kes tahavad samaariasse tulla. Ka muud inimesed teavad seda. Ka internetist leitakse meid üles. Võimalusi on nagu palju. Kui inimene tuleb, siis me räägime temaga. Küsime, kas ta ise ka tahab tulla sellest elust välja, sellest raskustest välja. Ja kui me inimeses näeme tahet, et ta tahab seda teha, siis me ei ole kedagi tagasi lükanud. On ka üksikuid näiteid, neid väga palju ei ole, kes nagu üldse ei taha. Aga need tavaliselt ei tule ka. Aga kui inimene ei taha ja lihtsalt laveerib, siis me ei võta teda ka programma - sellel ei ole lihtsalt mõtet. Kui ta ise ei taha, siis me ei saa peale sundida. Aga me oleme tavaliselt aastaks ajaks võtnud. Et aasta aega on siis selline keskmine aeg, kus inimene on tulnud sellest vanast keskkonnast välja. Oleme siis pakkunud talle kõike vajalikku, nii hingelist abi, kui ka füüsilist abi ja kõik kokku sellesse igapäeva tegevuses osaleda. Siis see on selline aeg, kus inimene saab oma vanad harjumused jätta ja harjutada uusi asju. Tuletada neid asju meelde, mille jaoks olid tal kunagi ta annid, millega elada ja töötada, ja teenida - et tuletada meelde. Paljud, kes tulevad, on tegelikult kuldsete kätega inimesed. Aga nad on selle lihtsalt käest ära lasknud, kui elu on neid põhja viinud. Ja läbi töötukassa on meil võimalus pakkuda tööturule sisenemist. Ja otsida elukoht. Ja mõnel läheb natuke rohkem aega, mõnel läheb kiiremini. Nii see protsess käib.

10. Milliseid töid rehabiliteeritavad teevad?

Poodide juures saavad aidata asjade transpordis. Ja siis on meil puude saagimine ja lõhkumine, ladumine, erinevad koristustööd majas ja väljas, ka teiste aitamine. Tööd meil

jätkub, ja kui sõltlasel ei ole tegevust ja jätta ta lihtsalt omaette, siis see on kindle surm talle. Tale on vaja pakkuda tegevust. Kogu aeg on vaja olla tal kõrval. Ta peab analüüsima, iseseisvat tööd tegema ja muidugi eelkõige rääkima talle Jumalast, et Jumal saab teda vabastada. Aga selle kõrval on vaja ka inimesel ise midagi teha ja harjutada ennast - tööteraapiat teha. Seda peab talle pakkuma, seda me teeme.

11. Mis saab rehabiliteeritavast edasi, kui programm on läbitud?

Kas ta leiab siis endale mingi uue tegevuse, uue töökoha, saab endale jalad alla, otsib elamiskoha, töö jne. Või siis, mõni on jäänud ka natuke kauemaks siia, ehk oleme saanud talle mingit tööd pakkuda. Et seda on ka olnud, et nagu jäävad vabatahtlikuks. Mõni vajab rohkem aega, aga võimalusi on palju. Mõni ongi omale tööd saanud ja on omale elamise saanud, on töörütmile endale sisse saanud. Et see ongi see, et ta peab hakkama iseennast kandma. Meil on ka nooremaid poisse, kes saavad endale režiimi sisse, jalad alla ja kes on läinud isegi õppima. On tööle läinud, ja on abiellunud, ja on pere loonud, neid variante on palju olnud.

12. Kas teil töötavad rehabilitatsiooni juures ka psühholoogid, nagu on kodulehel märgitud?

Kõik on põhiliselt töötud. Me võtame nad töötukassa arvele. Siis see, mis puudutab kas võlanõustamist, psühholoogilist nõustamist, töönõustamist, seda pakub kõik riik läbi töötukassa näiteks. Seda varianti me oleme kasutanud. Seda teenust saavad nad sealt. Meil ei ole nagu amtlikku psühholoogi siin tööl. Me pakume vaimulikku ja hingelist abi, aga kui inimesel on vaja psühholoogi, siis ta selle saab. Seda mitmedki kasutavad. See on olemas.

13. Kas teil on mõni programm või viis, meetod, kuidas te rehabilitatsiooni läbi viite?

Nüüd me saime programmi, Ameerikast on see tulnud. See nagu kompleksne, mitmekuuline programm, kus erinevad tahud saab kõik läbi rääkida, mis puudutab sõltlast. Saab analüüsida ja läbi rääkida, ja neid programme on erinevaid, aga nüüd me oleme siin vaikselt hakanud ka kasutama, ja tahame seda rohkem sisse viia.

Ja meil on siin oma töötajad. Turvakodu osakonna juhataja ja siis on majandusabiline, kes meil siin tööl on, ja nemad kahekesi Haapsalus. Ja Pärnus on ka meil, kes seda tööd suunavad. Rohkem pole vajagi. Sellega saab hakkama ja mõned tublid mehed ise nende

hulgast, kes on juba natuke jalad alla saanud, on vahest juhtinud seda protsessi ja on aidanud, kuidas kunagi - selline loominguline protsess. Haapsalu ja Pärnu on samad.

14. Kuidas olete seotud ÜKT-ga?

Need käivad läbi ka Haapsalu. Meil on hea koostöö kriminaalhooldajatega, kes pakuvad erinevaid ühiskondlikku kasulikku tööd siin haapsalus. Ja väga paljud käivad siin Samaarias. Et nendega me samamoodi tegelme. Pakume neile tegevusi, teevad tööd. Teevad oma tunde nii palju, kui neid on määratud. Saavad siin neid oma tunde teha.

15. Milline on teie kokkupuude puuetega inimestega? Kodulehel on välja toodud ka puuetega inimestega tegelemine.

Mitmed ongi puuetega, kes tulevad. Meil otseselt spetsiifilist tegevust ei ole, et me nüüd oleme spetsialiseerunud puuetega inimestele. Aga väga paljud on puuetega, ja me ei lükka neid tagasi. Need, kes on muidugi kandraamil, neid me ei saa võtta, füüsiliselt ei ole meil sellist võimalust. Üldiselt on vaimse puuetega, aga ka mõni on füüsilise puuetega, mis ei takista tal liikumast, tööd tegemast, aga see on raskendatud. Aga neid, kes ei saa enda talitsemisega hakkama, neid me ei saa võtta. Ta peab suutma vähemalt midagigi teha - oma tuba koristada või lihtsamaid tööd teha.

16. Kui kaua ollakse vanade hooldekodus?

Kuni surmani.

17. Milles väljendub abi peredele?

Me saame toiduabi, teeme toiduabiga koostööd. Ja Soomest saame toiduabi. Meie siin ringkonnas, kes abi vajavad, need seda ka saavad. Seda ka iga nädalaselt regulaarselt jagame. Toome ja jagame. Kui keegi vajab nõustamist, saab tulla kohapeale, või kui toiduabi jagame või kedagi aitame. Kui inimesed vajavad abi, siis me kindlasti neid aitame oma nõu ja jõuga.

Kui ta tahab, me võime Jumalast rääkida. Kui ta selle vastu võtab, siis see on esikohal. Aga kui ta tahab ka lihtsalt rääkida, ja ta ei taha Jumalast arutada, ega me teda siis välja ei lükka. Saab ikka abi anda ja rääkida elust enesest inimestega. Aga me oleme kristlik organisatsioon ja ei sunni seda kellelegi peale. See on kõik vabatahtlik, aga meie põhialus on ikka kristlik. Me oleme ikkagi kristlased.

18. Kas olete Riigi institutsioonidega koostööd teinud?

Oleme projekte taotlenud ja praegu on taotlemisfaasis. Teeme küll koostööd.

19. Milliseid põhikirjalisi eesmärke olete täitnud?

4.1: Oleme teinud ja teeme praegu. Me oleme maandunud lääneringkonnas, aga siis tekib võimalusi ka rohkem, et on põhikirjas sees, et see ei piiraks meid.

4.2: See on pandud sisse, et me võiksime seda teha. Samaaria pole otseselt teinud, aga me lihtsalt oleme samade inimestega Haapsalu koguduste vahel oleme teinud iga aasta sellist suurt lastelaagrit - westcamp.

4.3: See on lihtsalt jäänud sinna sisse, me otseselt ie ole sellega tegelenud, kuigi paar raamatut oleme välja andnud. Ei tegele kirjastustegevusega. On sissejäänud. Siin on mõeldud vaimulikku kirjandust välja anda, aga me ei ole sellega tegelenud.

4.4: See ongi see, kui inimene saab oma jalad alla, siis me suteleme temaga edasi. Küsime kuidas släheb ja. Mõni on ka tagasi tulnud. Ei ole hakkama saanud, pakume talle uut võimalust. Ei lükka teda välja.

20. Kas on mõni meetod, millega sotsiaalset mõju hindate?

Meetodit ei ole, aga me nüüd tahame sisse viia kliendipäävikud, kus me paneme kirja, mis on saavutanud, ja kuhu ta on välja jõudnud ja, et ta jääks nagu märgiks maha. Aga meetodit meil ei ole, see on lihtsalt hinnang. Et kust ta on tulnud, ja kuhu on ta jõudnud, ja mida ta on saavutanud. Aga hetkel veel ei ole, aga me tahame seda sisse viia. See on nüüd päevakorras praegu.

21. Miks valistite just MTÜ juriidiliseks vormiks?

Ta on kõige sobivam selle tegevuse jaoks. Selle tegevuse kaudu ei tule kasum, nagu tava mõistes on OÜ või AS. Et keegi ei teeni kasumite. Et sellel ei ole omanikku vaid on inimesed, kes kuuluvad üldkokku. Meil on igal aastal üldkogu koosolekud, kus tulevad organisatsiooni liikmed, kes siis otsustavad, kuidas edasi minna. Ja sellele allub juhatus, kes siis viib läbi seda igapäevast tööd aastaringelt. Ja üldkoosolek siis kinnitab tähtsamad aruanded. Kui organisatsioon lõpetab tegevuse, siis kogu vara jaotatakse analoogselt ühingute vahel ära. Siis keegi juhatuses või üldkogus, nemad ei saa sellest mingit kasu. Kogu

tulu läheb heategevusele. Selle pärast on see kõige sobilikum vorm.

22. Kas olete mõelnud ka OÜ loomis peale?

Meil on nagu mõtteid olnud. Et mis puudutab majandustegevust, see võiks olla OÜ, aga praegu oleme jäänud MTÜ juurde. Meil sisuliselt vahet ei ole, kas ta on OÜ või MTÜ. Aga kui minna eraldi teed, et ongi üks üksus, kes teenibki tulu läbi poodide, ja tegeleb rohke selle suunaga. Kui sellele rohkem spetsialiseeruda, siis ta võiks olla OÜ. Aga see turvakodu pool, mis tegeleb ikkagi inimesega, see võiks olla MTÜ. OÜ selle jaoks ei sobi.

23. Mis tagab teie autonoomsuse?

Oleme säilitanud oma sõltumatuse. Me ei sõltu Poliitilisest tegevusest ja ärioludest tegevusest. See on meie enda asi. Me ei ole kellegi teise mõju all. See äriolude pool ei kuulu kellelegi teisele, see kuulub meile. Koostöö teiste kogudustega ja omavalitsustega on vabatahtlikkuse alusel. Me ei pressi oma tegevust peale ja keegi ei saa meid sundida midagi tegema. See kõik on vabatahtlik, läbirääkimiste teel. Need inimesed, kes on meie välispartnerid Soomes, Rootsis Norras, kes ka kaupad annavad, see on ka vabatahtlikkuse alusel. Nii on see heas vaimus koostöö sujunud aastaid ja aasta kümneid. Selles mõttes oleme autonoomsed jah.

24. Kuivõrd mõjutavad teid kokkulepped teiste organisatsioonide, institutsioonide või võrgustikega?

Kui on mingi konkreetne programm, siis selle nõudeid me peame täitma, aga see on seotud siis teatud perioodi tegevusega. Aga see on igal asjal olnud nii. See ei muuda sõltumatust.

25. Kes on ühingu liikmed ja kuidas selleks saab?

Ühingu liikmeid on 30, kusil sinna kanti, aga see muutub. Mõned lähevad ära, mõned tulevad juurde. 26-30 on suurusjärg, kõigub seal vahepeal. Väga paljud on Samaaria juhtivatel positsioonidel töötajad, ka kogudustest, kes aitavad vabatahtlikena kaasa. Paljud on Soomest, Rootsist, Norrast, kes annavad kaupad ja elavad kaasa, ja toetavad igati meie tööd. Et liikmeks saada, ta peab olema huvitatud Samaaria tööst, ja kaasa mõtlema, ja

panustama. Oma käe mingil määral külge panema. Aga 95 protsenti on kindlasti usklikud. Soome, Rootsi, Norra, Eesti.

26. Kuidas olete seotud koguduse või kogudustega?

Enamjaolt, kes siin töötavad, on Kristlased ja koguduse liikmed. Sellega seoses tekib erinevate kogudustega seos. Tekib otsene kokkupuute punkt. Aga ka vabatahtlikke on kogudustest. Abivajajad käivad ka pühapäeviti kirikus. Ja kui on nädala see mingid üritused, siis on kogudustega seotud. Aga juriidiliselt ei ole kogudus seotud, vaid läbi inimeste, liikmete. Ta on sõltumate, ega kuulu kogudustele. Aga need inimesed, kes siin töötavad, on kogudustest. Pigem meie mõjutame koguduste tegevust. Me käime ja palume abi, ja mehed käivad seal. Tihe ta ei ole, aga normaalne, keskmine. Vahest käivad külalised ja pastorigid, aga igapäevaseid piiblitunde teeb ikkagi osakonna juhataja, kes on kristlane. Aga Hiiumaa hooldekodus käivad rohkem kogudused ka oma palvehommikuid ja koosolekuid pidamas. Teevad piiblitunde ja, et ka hooldekodus olijad saaks osa.

27. Kas aja jooksul on usk ja usklike hulk pigem kasvanud või kahanenud rehabilideeritavate hulgas?

Kui me teeme koos Jumalaga, siis usk meie sees kasvab koguaeg. Seda, et aga ka ajad võivad olla erinevad. Inimesed, kas tulevad usule ei sõltu vaid paljustki meist. Ajad ongi erinevad. On olnud paremaid aegu, on olnud halvemaid aegu. Aga üldjoontes ei ole halvemaks küll läinud. Pigem otsime võimalusi, et veel efektiivsemaks ja paremaks teha. Jumal ja usk on ikkagi esikohal. Aga eluolu ja ühiskond on muutunud, et inimesed saavad abi ka paljudest muudest asjadest. Kas nad üldse nii palju jõuavad selle usu tuumani välja, kui see oleks või võiks. See on inimeste valik ikkagi. Aga selles mõttes see, mida me pakume, on ikkagi kasvanud ja tugevnenud. Mõõta on seda raske loomulikult.

Aga usklike juurde kasvamine on väga erinev, kord tuleb neid rohkem juurde, kord vähem. Aga üldises pildis, aja jooksul ikkagi usklike hulk on kasvanud. Inimesi on ikka juurde tulnud. Mõned ei võta vastu, aga saavad siiski abi, mõned jällegi jäävad usu juurde - on elu saanud muudetud. Evangeeliumi on talle kuulutatud ja seda kuulutust me teeme kogu aeg. Aga see on inimese enda asi. Kahanenud ei ole, pigem on ikkagi suurenenud. Viimase aastaga on see suurenenud küll ka, veel rohkem.

28. Milline on töötajate ja vabatahtlike vahekord?

Täiskohal on tööl 26 praegult, aga kokku on 30 osakoormusega töötajatega. Vabatahtlikke on ikka mitukümmend, kes siis mõned rohkem, mõned vähem aasta lõikes, kes kaasa aitavad.

29. Kirjeldage organisatsiooni ärilist väljundit?

Haapsalus on 2 poodi, Hiiumaal 2, Pärnus on 1 tegelikult ja Tartus avasime ühe. Võrkkottides on küttepuid. Ostame metsafirmadelt. Ostame suure kolme meetrise palgi, selle saeme ära, ja lõhume ära, ja paneme riita, ja kuivatame ja paneme võrkkottidesse. Müüme poodides ja inimesed saavad tulla kohapeale. Väike osa ka linn ostab vähekindlustatutele või maksab kinni. Aga ainult oma poodides müüme, teistes mitte. Ikka igal aastal müüme küttepuid ja kaupluse alt.

Need, kes siin turvakodudes on, linn maksab ka mingi osa toimetulekutoetust. Ja kellel on pension, või mingi muu sissetulek, siis mingi osa peab maksma ka siin, et ta saab siin majas olla ja oma toidu ja asjade eest ka. See on sümboolne osa. Hiiumaal ongi kohamaks, eakatekodu teenus. Annetused on ka.

30. Miks puidu müük kajastub osades majandusaasta aruannetes, aga mitte kõigis?

Aruannetes kajastub see vaid kohustuse pärast. Et see tuleb nõuetest, kui ostad metsafirmadelt puitu, siis pead seda mingitel aastatel eraldi kajastama, et mis sa sellega teinud oled.

31. Kuidas hangite kaupu, mida poodides müüte?

Meil on kindlad partnerid, kes meid toetavad, ja nad koguvad selle kauba kokku. Kui teatud kauba maht saab kokku, siis me tellime suure rekka, see pannakse täis. Selle toome siia ja Eestis paneme oma lattu. Siin sorteeritakse läbi. Kõlbulik kaup läheb edasi poodidesse. Seda teeb meie oma tööjõud. Kaubat raspordis kasutame ka kliente - tõstmine, viimine jne. Puhastamine, ja mööbli restaureerimine, ja mida saab paremaks teha. Meil on siin väike töökoda. Aga riiete sorteerimist teevad müüjad, kes on palgalised, sest rehanilideeritavad ei oska õieti hinnata, mida võtta ja mida jätta, see nõuab teatud kogemusi ja teadmisi. Sellest see areneski välja, et kohe alguses oli see põhiline sissetulekuallikas. Kauba transportimine on see, mis maksab.

32. Panin tähele majandusaasta aruandes, et erinevalt teistest aastatest, olete 2017

aasta seisuga müügiks kaupu ka ostnud. Miks olete sellise otsuse teinud?

Oleme ostnud hollandist ka väikse raha eest. Saame kohale minna ja osta kaupu. Aga see on põhiliselt mööbel, mitte muud. Ostame parema kvaliteediga mööblit - kasutatud. Aga ikka selleks, et paremat kvaliteeti pakkuda, et inimesel oleks parem valik. Meie ühiskond on saanud jõukamaks, ja elustandard on tõusnud, ja et pakkuda ka konkurentsivõimelisust - pakkuda ka parema kvaliteediga. Oleme seda juba mitu aastat teinud. Aga see osakaal on väga väike.

33. Oskate te öelda, millisel põhjusel on aastate 2010 - 2012 toetuste hulk olnud märksa suurem, kui varasematel ja ka hilisematel perioodidel?

Sellel perioodil on pandud rohkem rõhku projektide taotlustele. Aga ettevõtlusele tuleb ka rohkem rõhku panna, et püsima jääda. Eks majandusliku abi saamise nimel tuleb kogu aeg võidelda. Aga see võib olla seotud ka mõngite ehituste kulude tagant järgi katmisega. Et siis oldi aktiivne ka välistoetusi otsima erinevatelt partneritelt.

34. Kui leiduks võimalus, et kõik teie kulud kaetakse kinni ilma, et te äritegevust vajaks, kas siis veel tegeleksite äritegevusega?

Me ei saa sellest loobuda, sest muidu ei ela me ära. Aga kui keegi ütleks, et me maksame teie kulud kinni, siis äri ei ole prioriteet number üks. Aga kuna me sõltume sellest palju, siis on see hetkel siiski prioriteetne. Kui keegi kulud kinni maksaks, siis võib-olla ei teeks nii suurel määral. Aga väiksel määral, et ta on mingi väike sissetulek. Siis ta võiks ikkagi jääda, sest tänu sellele saavad ka mehed tegevust. Ta ei oleks siis kindlasti sellisel määral enam nii tähtis.

35. Millised on olnud organisatsiooni kõige suuremad muutused?

Oleme natuke laiendanud, Tartu pood näiteks. Väga suur muutus on see, et me alguses olime üüripindadel, ei olnud oma taristut, kinnisvara. Praegu on oma turvakodud, see on meie oma kinnisvara, see on suur muutus. Tingimused on paremad inimestele, keda me aitame. Oleme kindlasti paljudes asjades paremaks muutunud, mis puudutab meie rehabilitatsiooni programmi. Inimestega tegelemist ja poodide majandamises on suur areng olnud kui vaadata 10 - 15 aastat tagasi.

Lihtlitsents lõputöö salvestamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ning juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Mina, _____,
(*autori nimi*)
sünniaeg _____,

1. annan Eesti Maaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda koostatud lõputöö

_____,
(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja(d) on _____,
(*juhendaja(te) nimi*)

1.1. salvestamiseks säilitamise eesmärgil,

1.2. digiarhiivi DSpace lisamiseks ja

1.3. veebikeskkonnas üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Lõputöö autor _____
(*allkiri*)

Tartu, _____
(*kuupäev*)

Juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Luban lõputöö kaitsmisele.

(*juhendaja nimi ja allkiri*)

(*kuupäev*)

(*juhendaja nimi ja allkiri*)

(*kuupäev*)

